PRAVNO UREĐENJE UPRAVLJANJA ISTOČNIM STOKOVIMA ATLANTSKE PLAVOPERAJNE TUNE (*THUNNUS THYNNUS*) U ISTOČNOM ATLANTIKU I SREDOZEMNOM MORU – HRVATSKI KONTEKST

Dr. sc. Božena Bulum [*]
Prof. dr. sc. Gorana Jelić Mrčelić [**]
Izv. prof. dr. sc. Marija Pijaca [***]

UDK: 34.018:639.2.04
34.018:639.3.05
347.799.6:639.2
339.923:061.1(4)EU:639.2
DOI: 10.3935/zpfz.76.4.3
Pregledni znanstveni rad
Primljeno: svibanj 2026.

*Od sredine 1990-ih godina ulov i uzgoj atlantske plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) u Republici Hrvatskoj (Hrvatska, RH) ima značajnu gospodarsku vrijednost, a ulov plavoperajne tune u svrhu uzgoja predstavlja ključan segment nacionalnog ribarstva. Hrvatska je pionir u komercijalnom uzgoju divljih nedozrelih tuna koji je na zadarskom području započeo 1996. godine. Danas su Španjolska i Hrvatska, uz Maltu, Grčku i Italiju, vodeće zemlje u uzgoju plavoperajnih tuna. Ulov i uzgoj/tov atlantske plavoperajne tune regulirani su na tri razine: regionalnoj, europskoj i nacionalnoj. Pitanja upravljanja ovom vrstom tune na regionalnoj razini u nadležnosti su Međunarodne komisije za očuvanje atlantskih tuna (ICCAT). Aktivnosti ribolova i uzgoja plavoperajne tune u RH provode se u skladu sa Zajedničkom ribarstvenom politikom Europske unije, čiji je cilj stvoriti*

[*] Dr. sc. Božena Bulum, znanstvena savjetnica Jadranskog zavoda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Augusta Šenoe 4, 10 000 Zagreb; bbulum@hazu.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4606-9815

[**] Dr. sc. Gorana Jelić Mrčelić, profesorica Pomorskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Ruđera Boškovića 37, 21 000 Split; gjelic@pfst.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-6424-2215

[***] Dr. sc. Marija Pijaca, izvanredna profesorica Pomorskog odjela Sveučilišta u Zadru, Mihovila Pavlinovića 1, 23 000 Zadar; mpijaca@unizd.hr ; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0709-376X

preduvjete kako bi aktivnosti ribolova i akvakulture ostvarile održive gospodarske i društvene koristi. Povrh toga, njezin je cilj povećati dostupnost zaliha hrane i ojačati opću sigurnost opskrbe hranom. U radu se analiziraju i izazovi s kojima se hrvatski ribari i uzgajivači susreću pri provedbi europskog zakonodavstva o ulovu i uzgoju plavoperajne tune, kao i strategije za njihovo svladavanje primjenom modernih tehnologija. Primjena modernih tehnologija zahtijevat će izmjene regulatornog okvira na regionalnoj, europskoj, a potom i na nacionalnoj razini. Kako je Hrvatska odgovorna za kontrolu znatnog udjela kvota Europske unije za plavoperajnu tunu te važan izvoznik uzgojene tune, trebala bi aktivno sudjelovati u postupcima donošenja i provedbe relevantnih regulatornih mjera.

Ključne riječi: plavoperajna tuna (Thunnus thynnus); ribolov; akvakultura; ICCAT; zajednička ribarstvena politika Europske unije; nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov; Uredba 2023/2053; kontrola nad uzgajalištima plavoperajne tune; Zakon o morskom ribarstvu RH; Zakon o akvakulturi RH

1. UVOD [****]

Počevši od sredine 1990-ih, ulov atlantske plavoperajne tune (lat. *Thunnus thynnus,* u nastavku: plavoperajna tuna) u Republici Hrvatskoj (u nastavku: Hrvatska, RH) odvija se na "gospodarski značajnoj razini, naročito u svrhu uzgoja te čini ključni segment nacionalnog ribarstva".[1] Ta konstatacija vrijedi i danas, što potvrđuje podatak kako je RH nositeljica četvrtog najvećeg udjela u kvoti Europske unije (u nastavku: EU, Unija) za plavoperajnu tunu za područje primjene Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna (engl. *International Convention for the Conservation of Atlantic Tunas,* u nastavku: Konvencija o očuvanju atlantskih tuna, Konvencija ICCAT-a).[2] Konvencija je potpisana na Konferenciji Plenipotentiaries (engl. *Conference of Plenipotentiaries*) 1966. godine i njome je osnovana Međunarodna komisija za očuvanje atlantskih tuna (engl. *International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas*, u nastavku: ICCAT).[3]

[****] Ovaj je članak rezultat istraživanja autora u sklopu znanstvenoistraživačkog projekta *Tržišno natjecanje u segmentu pomorstva – hrvatski i europski pravni okvir* koji podupire Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (razdoblje projekta: 1. siječnja 2023. – 31. prosinca 2026.).

[1] Miletić, I.; Franičević, V.; Jelić Mrčelić, G.; Slišković, M.; Jeftimijades, I.; Mladineo, I.; Aničić, I., *Uloga ICCAT-a u gospodarenju i zaštiti tuna u Hrvatskoj*, Ribarstvo, *vol*. 69, br. 1, 2011., str. 21 – 34.

[2] Konvencija je potpisana u Rio de Janeiru 1966. godine, a stupila je na snagu 1969. godine. Vidi, ICCAT, Basic Text, https://www.iccat.int/Documents/Commission/BasicTexts.pdf (8. 5. 2026.).

[3] Odluka Vijeća 86/238/EEZ od 9. lipnja 1986. o pristupanju Zajednice Međunarodnoj konvenciji o očuvanju atlantskih tuna kako se izmjenjuje Protokolom u prilogu

Također, zbog sve većih nestašica ribe ulovljene u divljini i rastuće potražnje za visokokvalitetnim ribljim proteinom, proizvodnja u akvakulturi konstantno raste te se sve više ističe uloga akvakulture u izgradnji održivog prehrambenog sustava i uzgojena riba kao izvor proteina s niskim ugljičnim otiskom. Kako potražnja za ribljim proteinom i dalje raste, a mnogi divlji riblji stokovi[4] su prekomjerno iskorišteni, predviđa se da će akvakultura imati ključnu ulogu u održivoj prehrani populacije u budućnosti kao i u obnovi ribljih stokova.[5]

Na Sredozemlju je plavoperajna tuna najvažnija vrsta tune i u tunolovu i u uzgoju/tovu tuna. Zbog visokog udjela masnoće i izvrsnog okusa ona postiže visoku cijenu na japanskom tržištu. Uzgoj/tov tune na području Sredozemlja podrazumijeva ulov divlje tune plivaricama, prekomjerno hranjenje tune malom plavom ribom u plutajućim kavezima za uzgoj i izvoz tune za tržište sushija i sashimija u Japanu.[6] Komercijalni tov spolno zrelih jedinki za japansko tržište dominira nad komercijalnim uzgojem nedozrelih tuna, a započeo je 1996. godine u Španjolskoj i nakon 2000. proširio se na Maltu, Italiju, Tursku i Tunis.

Hrvatska je pionir u komercijalnom uzgoju divljih nedozrelih tuna od 1996. godine, kada su se u Hrvatsku vratili hrvatski ribari s iskustvom uzgoja južne plavoperajne tune iz Australije i započeli uzgoj.[7] Zbog povijesnih podataka o

---

Završnog akta Konferencije punomoćnika država stranaka Konvencije potpisane u Parizu 10. srpnja 1984., SL L 162, 18. 6. 1986., str. 33.

[4] Stokovi su živi resursi u morskoj zajednici koja je predmet ribolova. Mogu obuhvaćati populaciju jedne ili više ribljih vrsta, beskralježnjaka i biljaka. Vidi, Europsko vijeće, *Management of the EU's fish stocks*, https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-fish-stocks/ (8. 5. 2026.).

[5] Jelić Mrčelić, G.; Nerlović, V.; Slišković, M.; Zubak Cižmek, I., *An Overview of Atlantic Bluefin Tuna Farming Sustainability in the Mediterranean with Special Regards to the Republic of Croatia*, Sustainability, *vol.* 15, br. 4, 2023., str. 2; Guillen, J., *Aquaculture in the Mediterranean*, Mediterranean Yearbook, IEMed, Barcelona, 2021., str. 276 – 281.

[6] Jelić Mrčelić *et al., op. cit.* u bilj. 5, str. 4.

[7] "Posao s uzgojem tune u Jadranu, ali i cijeloj sjevernoj zemljinoj hemisferi, počeo je u Kalima. Tuna je stoljećima bila hraniteljica ljudi koji su živjeli uz obale oceana i otočja. Potkraj 20. stoljeća dogodio se enorman prelov tune, čemu je kumovala ljubav Japanaca za sushi i sashimi specijalitetima. Oni se rade najviše od plavoperajne tune, pa je u Australiji ograničen ulov. No naši dosjetljivi iseljenici u Port Lincolnu ulovljene tune u mrežama dovode do zona uzgoja s kavezima, u kojima ih dohranjuju kako bi dobili veće količine od onih koje su im dopuštene kvotama. Ekipa kaljskih iseljenika odlučila je ovaj *know-how* prenijeti u domovinu, pa u Zadarskoj županiji osnivaju Kali Tunu za kavezni uzgoj tuna." Vidi, Zadarski tjednik, *Država odredila kvote za izlov tune*, https://zadarskitjednik.hr/zupanija-zadarska/drzava-odredila-kvotu-za-izlov-tuna-od-preko-tisucu-tona-2518051 (15. 5. 2026.); Miyake, P.;

težinskom sastavu ulova i činjenice da Hrvatska, kao pionir uzgoja tuna na Sredozemlju, uzgaja male količine tune, Hrvatskoj je dopušten ulov divljih nedozrelih primjeraka za potrebe uzgoja. Danas su Španjolska i Hrvatska, uz Maltu, Grčku i Italiju, vodeće zemlje u uzgoju plavoperajnih tuna.[8] Većina projekata akvakulture plavoperajne tune zatvorenog ciklusa (u Španjolskoj, Malti, Grčkoj, Hrvatskoj, Egiptu i Turskoj) bila je uspješna, ali ne u komercijalno isplativim količinama. Ako bi uzgoj plavoperajne tune "u zatočeništvu", tj. u uzgajalištima od mrijesta do odrasle ribe zaživio u praksi, smanjio bi se ribolovni pritisak na tu vrstu i pridonijelo očuvanju stokova plavoperajne tune.[9]

Uspostava prvih ICCAT-ovih kvota 1998. godine podudara se s revolucionarnim promjenama koje su u ovoj industriji uveli španjolski i hrvatski uzgajivači. Otvaranjem prvih farmi na Sredozemlju izmijenjen je tradicionalni model trgovine tunom: umjesto iskrcaja ulova u luke, živa se tuna iz mreža prebacivala izravno u kaveze te transportirala do farmi na uzgoj/tov. Takva praksa, u kojoj se ključni procesi odvijaju pod površinom mora, učinila je preciznu kontrolu stvarne količine ulova praktički nemogućom. Razdoblje od 1998. do 2007. godine smatra se vremenom otvorenog i prekomjernog tunolova. To je imalo za posljedicu da su stokovi istočnoatlantske i sredozemne tune bili ozbiljno ugroženi, što je primoralo mjerodavne institucije na uvođenje i strožu provedbu pravila za održivo iskorištavanje tog ribljeg resursa.

Ulov i uzgoj/tov plavoperajne tune reguliran je na tri razine: regionalnoj, europskoj i nacionalnoj. Za pitanja upravljanja tunom na regionalnoj razini nadležan je ICCAT. Republika Hrvatska je ugovorna stranka Konvencije ICCAT-a od 1997. godine[10], a nakon pristupanja Europskoj uniji u ICCAT-u sudjeluje

---

De la Serna, J. M.; Di Natale, A.; Farrugia, A.; Katavić, I.; Miyabe, N.; Tičina, V., *General Review of Bluefin Tuna Farming in the Mediterranean Area*, Collective Volume of Scientific Papers, ICCAT, *vol*. 55, br. 1, 2003., str. 114 – 124.

[8] Vidi, Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (engl. *Food and Agriculture Organization of United Nations*, u nastavku: FAO), Cultured Aquatic Species Information Programme – Thunnus thynnus (Linnaeus 1758), tekst izradio: De la Gándara, F., *Fisheries and Aquaculture*, 2026., https://www.fao.org/fishery/en/culturedspecies/thunnus_thynnus/en. (20. 5. 2026.).

[9] Zatvoreni ciklus je uzgoj u zatočeništvu od mrijesta do odrasle ribe. Opširnije, Benetti, D. D.; Partridge, G. J.; Stieglitz, J., *Advances in Tuna Aquaculture Around the World: From Hatchery to Market*, Academic Press, Oxford, 2016.; Jelić Mrčelić, G.; Miletić, I.; Piria, M.; Grgičević, A.; Slišković, M., *The Peculiarities and Farming Challenges of Atlantic Bluefin Tuna (Thunnus thynnus, L. 1758)*, Ribarstvo = Croatian Journal of Fisheries, *vol*. 78, br. 1, 2020., str. 37.

[10] Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i Protokola, Narodne novine, br. 4/2001.

posredovanjem Europske unije, koja u okviru svojih nadležnosti zastupa države članice pri ICCAT-u. Ribolov i uzgoj plavoperajne tune u RH podliježe Zajedničkoj ribarstvenoj politici EU-a. Važan cilj je Zajedničke ribarstvene politike stvaranje preduvjeta da se djelatnostima ribarstva i akvakulture ostvaruju održive gospodarske i društvene koristi. Dodatno, njezin je cilj povećati dostupnost zaliha hrane i ojačati opću sigurnost opskrbe hranom (engl. *food security*).[11]

EU je donio i vlastite propise koji detaljno reguliraju pitanja upravljanja plavoperajnom tunom u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru uključujući i propise o uspostavi sustava kontrole Unije za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike, sprečavanja nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova te propise o utvrđivanju mjera nadzora ribolova i uzgoja/tova plavoperajne tune i kažnjavanju prekršitelja. Ti se propisi ne primjenjuju na ribare i uzgajivače izvan EU-a, uključujući i one koji love u Sredozemnom moru.

Pravni okvir koji uređuje hrvatski ribolov i uzgoj plavoperajne tune obuhvaća pravila ICCAT-a, pravila EU-a te nacionalne propise. Temeljni nacionalni zakonski okvir kojim je regulirano ovo područje čine Zakon o morskom ribarstvu[12] i Zakon o akvakulturi.[13] Ribolov i uzgoj plavoperajne tune uređen je i mnogobrojnim podzakonskim aktima kojima se u pravilu izvršavaju obveze koje proizlaze iz ICCAT-ovih preporuka i prava EU-a.

Posebna pozornost u ovom radu posvećena je analizi implementacije propisa EU-a koji reguliraju pitanja iskorištavanja plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru u RH[14] budući da je Europska komisija (u nastavku: Komisija, EK) bila pokrenula postupak protiv Hrvatske, na temelju čl. 258. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u nastavku: UFEU), zbog mogućeg nepoštovanja obveza koje proizlaze iz prava EU-a u pogledu nadzora, kontrole i inspekcije hrvatskih uzgajališta plavoperajne tune.[15]

U radu se analiziraju i izazovi s kojima se hrvatski ribari i uzgajivači susreću pri provedbi europskog zakonodavstva o ulovu i uzgoju plavoperajne tune, kao i

[11] Čl. 2. st. 1. Uredbe (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ, SL L 354, 28. 12. 2013., str. 22.

[12] Narodne novine, br. 62/2017, 130/2017, 14/2019, 30/2023, 14/2024.

[13] Narodne novine, br. 130/2017, 111/2018, 144/2020, 30/2023, 14/2024.

[14] Proučavanje gospodarenja plavoperajnom tunom zahtijeva multidisciplinarni pristup te je isti primijenjen u ovom istraživanju u kojem su sudjelovali stručnjaci iz područja biotehničkih znanosti (polje poljoprivreda) i društvenih znanosti (polje pravo).

[15] Opširnije u t. 5.1.

strategije za njihovo svladavanje primjenom modernih tehnologija. Primjena modernih tehnologija zahtijevat će izmjene regulatornog okvira koji uređuju ribolov i uzgoj/tov ove vrste na regionalnoj, europskoj, a potom i na nacionalnoj razini.

2. SPECIFIČNOSTI ULOVA I UZGOJA/TOVA PLAVOPERAJNE TUNE NA SREDOZEMLJU – HRVATSKI KONTEKST

Zbog svoje veličine, sporog rasta, kasnog postizanja spolne zrelosti i kratkog perioda mriještenja, plavoperajna tuna je vrlo osjetljiva na prekomjeran izlov.[16] Od 1980-ih velika potražnja za kvalitetnim mesom plavoperajne tune i visoke cijene koje je postizala na tržištu, pogotovo u Japanu, rezultirale su neodrživim, ali jako profitabilnim ribolovnim praksama[17], osobito na Sredozemlju što je dovelo do znatnog smanjenja stoka.[18]

Kao što je navedeno uvodno, počevši od 1996. došlo je do znatne promjene u komercijalnom ribolovu na plavoperajnu tunu na Sredozemlju, i to u pogledu ribolovnih tehnika i alata, područja ribolova i sezone zbog početka uzgoja odnosno tovljenja tuna u zatočeništvu.[19]

Proizvodnja tune u zatočeništvu dijeli se na:

- tov (engl. *fattening*) mrežama plivaricama ulovljenih spolno zrelih jedinki tune koje teže više od 30 kg u okruglim plutajućim mrežnim kavezima (promjera 50 do 120 m, dubine 15 do 35 m, veličine oka mreže 25 cm) velikim količinama male plave ribe *ad libitum* tri puta na dan tijekom šest do deset mjeseci, a nekad i kraće (tri mjeseca), čime se postiže velik postotak masti u mišićima tovljene tune, što je cijenjeno na japanskom tržištu[20]

---

[16] Vidi, Fromentin, J. M., *Atlantic Bluefin Tuna*, u: *ICCAT Manual*, ICCAT, Madrid, 2006., str. 93 – 111.

[17] Fromentin, J. M.; Ravier, C., *The East Atlantic and Mediterranean Bluefin Tuna Stock: Looking for Sustainability in a Context of Large Uncertainties and Strong Political Pressures*, Bulletin Marine Science, *vol.* 76, 2005., str. 353 – 362; Miyake *et al*, *op. cit.* u bilj. 7, str. 114 – 124.

[18] Benetti *et al.*, *op. cit* u bilj. 9.

[19] Miyake *et al*, *op. cit.* u bilj. 7, str. 114 – 124.

[20] FAO, *Report of the Third Meeting of the Ad Hoc GFCM/ICCAT Working Group on Sustainable Bluefin Tuna Farming/Fattening Practices in the Mediterranean*, FAO Fisheries Report. No. 779, Rim, 2005.; Farwell, C. J., *Management of Captive Tuna: Collection and Transportation, Holding Facilities, Nutrition, Growth, and Water Quality*, Cahiers Options Méditerranéennes, *vol.* 60, 2003., str. 65 – 68.

- uzgoj (engl. *farming*) juvenilnih primjeraka mase od 8 do 30 kg (obično do 12 kg), ulovljenih hrvatskim brodovima plivaričarima u Jadranu, u okruglim plutajućim mrežnim kavezima (promjera 30 do 60 m, dubine 13 do 21 m) tijekom 18 mjeseci, a nekad i dulje (do tri godine), pri čemu se tuna hrani svježom ili smrznutom malom plavom ribom do sitosti između jedan i šest puta na dan, dok se ne postigne veličina potrebna za japansko tržište između 30 i 50 kg.[21] Izlov je obično tijekom prosinca kada je i cijena mesa tune najviša zbog blagdana u Japanu.[22] Cijena ovisi o kvaliteti mesa, a kvaliteta mesa ovisi o ishrani tune te o načinu klanja i obradbi nakon klanja, čuvanju i transportu.

Osim što se tuna za uzgoj i tov lovi iz divljeg stoka, za njezinu ishranu potrebna je velika količina male plave ribe iz divljine, što dodatno povećava ribolovni pritisak na divlje populacije. Tuna je velika pelagična riba koja zahtijeva konstantno kretanje i ima veliku potrošnju kisika. Stoga kavezi moraju biti dovoljno veliki i izdržljivi, te postavljeni u oligotrofične obalne vode dubine minimalno 50 m ili odobalno, gdje je strujanje veće od 10 cm/s, salinitet između 36 i 39‰ i otopljeni kisik veći od 90 %.[23] Ako je farma postavljena na dobroj lokaciji i dobro se njome upravlja, utjecaj na okoliš privremen je i lokalno ograničen.[24]

2.1. Statistika ulova i uzgoja/tova plavoperajne tune

S obzirom na to da je većina ulova namijenjena tovljenju, u Sredozemlju dominira ulov plivaricama (63–93 % prijavljenog ulova) nad ostalim alatima i tehnikama ribolova jer se na ovaj način riba hvata živa.[25]

---

[21] Vidi, Miyake *et al*, *op. cit.* u bilj. 7, str. 114 – 124; Katavić, I.; Šegvić-Bubić, T.; Grubišić, L.; Talijančić, I., *Reliability of Bluefin Tuna Size Estimates Using a Stereoscopic Camera System*, Scientific Papers ICCAT 2016., *vol.* 72, str. 1848 – 1861; Tičina, V.; Katavić, I.; Grubišić, L., *Growth Indices of Small Northern Bluefin Tuna (Thunnus thynnus, L.) in Growth-out Rearing Cages*, Aquaculture, *vol.* 269, br. 1-4, 2007., str. 538 – 543.

[22] Metian, M.; Pouil, S.; Boustany, A.; Troell, M., *Farming of Bluefin Tuna – Reconsidering Global Estimates and Sustainability Concerns*, Reviews in Fisheries Science & Aquaculture, *vol.* 22, br. 3, 2014., str. 184 – 192.

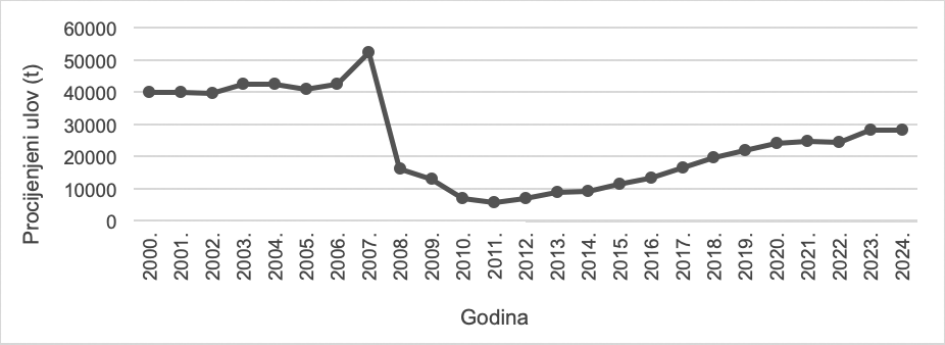
[23] Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje područja za akvakulturu na pomorskom dobru, Narodne novine, br. 106/2018.

[24] Jelić Mrčelić *et al.*, *op. cit.* u bilj. 5, str. 9.

[25] Vidi, Ottolenghi, F., *Capture-based aquaculture of bluefin tuna*, u: Lovatelli, A.; Holthus, P. F. (ur.), *Capture-based Aquaculture: Global Overview*, FAO Fisheries Technical Paper No. 508, Rome, 2008., str. 169 – 182.

U razdoblju od 1991. do 2024. prijavljeni ulov u Sredozemlju kolebao se između 5790 t (2011.) i 52559 t (2007.).[26]

Slika 1. Procijenjeni ulov plavoperajne tune (t) u Sredozemlju u razdoblju od 2000. do 2024.[27]

Hrvatska je po procijenjenom ulovu na 9. mjestu u Sredozemlju, a na 4. mjestu među zemljama Unije (Tablica 1.).[28]

Tablica 1. Procijenjeni ulov plavoperajne tune (t) u Sredozemlju u 2024. po državama.[29]

Procijenjeni ulov plavoperajne tune (t) u Sredozemlju u 2024.												
Francuska	Italija	Španjolska	Turska	Tunis	Libija	Alžir	Maroko	Hrvatska	Malta	Grčka	Albanija	Cipar
5965	5142	3317	3200	3002	2474	2011	1021	958	428	397	263	184

U Hrvatskoj se prijavljeni ulov u razdoblju od 2000. do 2024. (Slika 2.) kretao između 369 t (2012.) i 1139 t (2003.).[30] Najveći procijenjeni ulov ikad (1360 t) zabilježen je 1996. kada je započeo tov tuna u Hrvatskoj.[31]

---

26 ICCAT, *Report of the Standing Committee on Research and Statistics*, Madrid, 2025., str. 45, https://www.iccat.int/Documents/Meetings/Docs/2025/Reports/2025_SCRS_ENG.pdf (15. 5. 2026).

27 *Ibid*., str. 45.

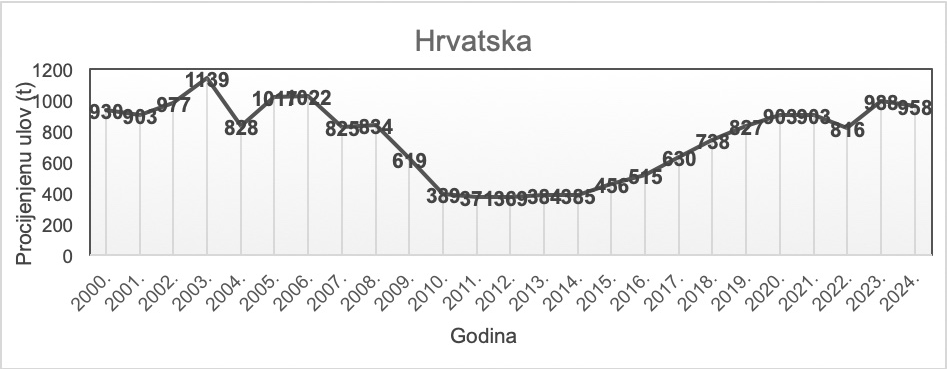
28 *Ibid*.

29 *Ibid*., str. 41.

30 *Ibid*.

31 Jelić Mrčelić *et al.*, *op. cit.* u bilj. 5, str. 2.

Slika 2. Procijenjeni ulov plavoperajne tune (t) u Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2024.

Prema posljednjem izvještaju ICCAT-a o stanju atlantskog i sredozemnog stoka plavoperajne tune za 2020. stok nije prelovljen niti je izložen prekomjernom izlovu.[32]

Za razliku od maksimalnog potencijalnog uzgojnog kapaciteta, lako dostupnog iz *ICCAT Record of Bluefin Tuna Farming Facilities*, stvarne podatke o uzgoju/tovu plavoperajne tune teže je pronaći.[33] Podatci o proizvodnji tune u uzgoju/tovu često se ne podudaraju u različitim bazama podataka: FAO bazi podataka (FishstatJ), EUROSTAT bazi podataka, i nacionalnim bazama podataka.[34] Također, postoji tendencija država članica ICCAT-a da ICCAT-u i FAO-u prijavljuju manji opseg proizvodnje u ulovu i uzgoju plavoperajne tune od ostvarenoga (engl. *under-report*) jer smatraju da tako "štite" nacionalnu ribolovnu flotu i uzgajivače. To može imati negativne posljedice u vidu dodjele manjih ulovnih kvota u budućnosti. Kada države prijave ulove tune niže od stvarnih, tada prijave i niže prinose iz uzgoja/tova od stvarnih prinosa da bi održale konzistentnost izvještaja.[35] Uvođenjem programa elektroničkog dokumentiranja ulova atlantske plavoperajne tune (engl. *ICCAT Electronic Bluefin Tuna Catch Document Programme*) moguće je dobiti podatke od 2021. uvidom u *ICCAT Farming Capacity Report*. U Sredozemlju se ukupna masa tune izlovljene iz kaveza kretala: 2021. 46 384 t, 2022. 44 385 t, 2023. 45 679 t, 2024., 53 485 t i 2025. 50 332 t. Slika 3.

[32] ICCAT, *Report of the Standing Committee on Research and Statistics*, *cit.* u bilj. 26, str. 40.

[33] Vidi, ICCAT, Record of Bluefin Tuna Farming Facilities, ICCAT, Monitoring, Control and Surveillance Measures, https://www.iccat.int/en/ffb.asp (15. 5. 2026).

[34] Ottolenghi, *op. cit.* u bilj. 25, str. 169 – 182; Garibaldi, L., *The FAO Global Capture Production Database: A Six-decade Effort to Catch the Trend*, Marine Policy, *vol*. 36, br. 5, 2012., str. 760 – 768.

[35] Opširnije, Van Beijnen, J., *The Closed Cycle Aquaculture of Atlantic Bluefin Tuna in Europe: Current Status, Market Perceptions and Future Perspectives*, VB-Consultancy, 2017.

prikazuje podatke o ukupnoj masi plavoperajne tune u kavezima (t) te ukupnoj masi tune izlovljene iz kaveza (t) u 2025. u Sredozemlju prema *ICCAT Farming Capacity Report* generiranom na osnovu sustava elektroničkih dokumenata o ulovu tuna (engl. *Electronic Bluefin Tuna Catch Document*, u nastavku: eBCD).[36]

Slika 3. Uzgoj tune u istočnom Atlantiku i Sredozemlju u 2025.: ukupna masa plavoperajne tune u kavezima (t), ukupna masa tune izlovljene iz kaveza (t) Sredozemlju[37]

Preporuka ICCAT-a 25-04[38] zahtijeva uspostavu i održavanje izvješća o uzgojnim instalacijama autoriziranima za uzgoj plavoperajne tune (engl. *Farming Facilities for Bluefin Tuna*, u nastavku: farme). Države pod čijom su jurisdikcijom farme trebaju dostaviti sljedeće informacije: naziv farme, registarski broj, imena i adrese vlasnika i operatora, unos i ukupni uzgojni kapacitet dodijeljen svakoj farmi te geografske koordinate područja za uzgojne aktivnosti.

Prema *ICCAT Record of BFT Farming Facilities* na Sredozemlju postoje 63 farme za uzgoj/tov plavoperajne tune maksimalnog potencijalnog uzgojnog kapaciteta 76 220 t.[39]

---

[36] ICCAT, Information collected in accordance with Rec. 25-04, para 24, https://www.iccat.int/en/BFTOtherData.html (20. 5. 2026.).

[37] ICCAT, Information collected in accordance with Rec. 25-04, para 24, https://www.iccat.int/en/BFTOtherData.html (20. 5. 2026.).

[38] Opširnije vidi, *infra*, t. 3.1. *Recommendation by ICCAT amending the Recommendation 22-08 establishing a multi-annual management plan for bluefin tuna in the eastern Atlantic and the Mediterranean (Rec. 24-05),* ICCAT, Monitoring, Control and Surveillance Measures, https://www.iccat.int/Documents/Recs/compendiopdf-e/2022-08-e.pdf (20. 5. 2026.).

[39] Kapacitet je raspodijeljen po državama na sljedeći način: Malta, šest farmi, kapaciteta 17 962 t; Španjolska, 12, 13 126 t; Italija, 13, 13 000 t; Hrvatska, četiri farme, 7092 t; Turska, šest, 6340 t; Maroko, četiri, 6000 t; Tunis, sedam, 5550

Godine 1996., kada je započeo uzgoj/tov tune na Sredozemlju, ukupna proizvodnja u Sredozemlju iznosila je 77 t, a u Hrvatskoj 39 t.[40] Kao i za cijelo Sredozemlje, podatci o proizvodnji tune u uzgoju u RH nisu bili harmonizirani u različitim bazama podataka: FAO bazi podataka (FishstatJ), EUROSTAT, i nacionalnoj bazi podataka do 2004., no nakon 2004. podatci se u navedenim bazama podudaraju. Uzgoj tune u Hrvatskoj dosegnuo je maksimum od 6700 t u 2006. godini. Proizvodnja tune u uzgoju u Hrvatskoj kretala se: 3323 t u 2020., 5104 t u 2021., 3271 t u 2022., 3272 t u 2023. te 4365 u 2024.[41]

U 2026. u Hrvatskoj postoje četiri registrirane farme ukupnog uzgojnog kapaciteta 7092 t.[42]

3. REGULACIJA UPRAVLJANJA PLAVOPERAJNOM TUNOM NA RAZINI ICCAT-a

Stručnjaci za ribarstvo i marikulturu ističu kako je vrsta *Thunnus thynnus* kozmopolitska te njezina zaštita može biti učinkovita samo mjerama primjenjivima na međunarodnoj razini.[43] ICCAT je regionalna organizacija za upravljanje ribarstvom (engl. *Regional Fisheries Management Organisation*, u nastavku: RFMO) koja nadzire stanje biozaliha tuna i sličnih vrsta u Atlantiku, Sredozemnome moru i pripadajućim rubnim morima, s ciljem njihova očuvanja i zaštite prirodnih stokova. ICCAT-ovo djelovanje obuhvaća približno 30 vrsta.[44] Zemlje s ribolovnim interesima u određenom geografskom području formiraju RFMO-e, koji su također otvoreni za obalne države. Tim RMFO-ima mogu pristupiti i zemlje čije su flote tradicionalno lovile u tim područjima ili su zainteresirane

t; Grčka, dvije, 2100 t; Libija, tri, 1800 t; Egipat, jedna, 1800 t; Alžir, jedna, 950 t; Albanija, jedna, 500 t; i Cipar, tri farme, kapaciteta 0 t. Vidi, ICCAT, Farming Capacity, https://www.iccat.int/en/BFTOtherData.html (15. 5. 2026).

40 Jelić Mrčelić *et al*, *op. cit.* u bilj. 5, str. 6.

41 Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, Akvakultura, Uzgoj u moru, https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=14 (15. 5. 2026).

42 To su sljedeće farme: Jadran tuna d.o.o. kapaciteta 1872 t; Pelagos net farma d.o.o. 1616 t; Sardina d.o.o. 1732 t; Kali tuna d.o.o. 1872 t, ICCAT, Record of BFT Farming Facilities, https://www.iccat.int/en/Ffb.asp (15. 5. 2026).

43 Katavić, I., *Marikultura*, u: Bogut, I.; Horvath, L.; Adamek, Z.; Katavić, I., *Ribogojstvo*, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek, 2006., str. 7 – 17.

44 To su: atlanska plavoperajna tuna (*Thunnus thynnus*), tuna dugokrilac (*Thunnus alalunga*), žutoperajna tuna (*Thunnus albacares*), velikooka tuna (*Thunnus obesus*), tun prugavac (*Katsuwonus pelamis*), iglan (*Tetrapterus belone*), sabljan (*Xiphias gladius*), palamida (*Sarda sarda*), itd.

za sudjelovanje u tim ribolovima.[45] RFMO-i imaju ovlasti donositi pravila za upravljanje ribarstvom. Koriste se alatima upravljanja poput ograničenja ulova (kvota), tehničkih mjera te aktivnostima praćenja, kontrole i nadzora kako bi osigurale usklađenost s pravilima.[46, 47] ICCAT je jedina ribarska organizacija ovlaštena za obavljanje različitih poslova vezanih uz istraživanje i upravljanje tunama i srodnim vrstama u Atlantiku.

Upravno tijelo ICCAT-a je Komisija. Ona održava redovite i izvanredne sastanke. Osim sjednica Komisije, svake godine održavaju se i sastanci Stalnog odbora za istraživanje i statistiku ICCAT-a (engl. *Standing Committee on Research and Statistics*, u nastavku: SCRS), kao i niz tematskih pripremnih sastanaka. Redoviti sastanci Komisije održavaju se svake godine u drugoj članici ICCAT-a. Prije tih sastanaka održava se godišnji sastanak SCRS-a, koji na temelju prikupljenih statističkih podataka i periodičnih procjena stanja ribljih stokova podnosi Komisiji preporuke za očuvanje stoka. Komisija potom analizira prikupljene podatke i donose se nove mjere upravljanja stokovima tune i srodnih vrsta u Atlantiku i Sredozemlju.

Pravni okvir unutar kojega ICCAT djeluje i provodi svoje mjere utvrđen je u primarnim izvorima međunarodnog prava mora: Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora (engl. *United Nations Convention on the Law of the Sea*, u nastavku: UNCLOS) iz 1982. godine[48] te Sporazumu Ujedinjenih naroda o ribljim zalihama (engl. *United Nations Fish Stocks Agreement*, u nastavku: UNFSA) iz 1995. godine.[49] Čl. 61.

---

45 Danas RFMO-i pokrivaju većinu svjetskih mora. Mogu se podijeliti na RFMO-e za upravljanje visoko migratornim ribljim stokovima, posebice tunom i njoj sličnim vrstama, i RFMO-e koji upravljaju drugim ribolovnim resursima. Unija ima aktivnu ulogu u pet RFMO-a za tunu i 13 RFMO-a koji nisu za tunu. To je čini jednim od najistaknutijih dionika u RFMO-ima diljem svijeta. Usp. EU secures 17% increase of bluefin tuna fishing quota at ICCAT annual meeting, European Commission, Oceans and Fisheries, https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/eu-secures-17-increase-bluefin-tuna-fishing-quota-iccat-annual-meeting-2025-11-27_en (15. 5. 2026).

46 Više o učinkovitosti rada RMFO-a u sprečavanju NNN ribolova vidi, Swan, J., *Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing: Are RFMOs Effectively Addressing the Problem?*, Ocean Yearbook, *vol*. 34, br. 1, 2020., str. 297 – 336.

47 ICCAT je osnovan na međunarodnoj konferenciji u Rio de Janeiru 1969. godine. Danas ima 55 ugovornih stranaka i četiri države koje imaju status tzv. kooperanata. Sjedište ICCAT-a nalazi se u Madridu, ICCAT, Contracting Parties, https://www.iccat.int/en/contracting.html (15. 5. 2026).

48 Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora (Montego Bay, 10. prosinca 1982.), Službeni list SFRJ - međunarodni ugovori, broj 1/1986, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 11/1995.

49 Zakon o potvrđivanju Sporazuma o primjeni odredaba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982. koje se odnose na očuvanje i gospodarenje

UNCLOS-a postavlja opću obvezu očuvanja živih bogatstava mora i uvođenje mjera temeljenih na najboljim znanstvenim saznanjima radi postizanja maksimalnog održivog prinosa (engl. *Maximum Sustainable Yield,* u nastavku MSY)[50]. On daje legitimitet ICCAT-ovom SCRS-u koji izračunava MSY i predlaže kvote. Čl. 64. UNCLOS-a izričito navodi da države čiji državljani love visoko migratorne vrste moraju surađivati kako bi osigurale očuvanje tih vrsta. Ovaj članak obvezuje države na suradnju putem specijaliziranih međunarodnih organizacija, čime ICCAT crpi svoj međunarodnopravni legitimitet kao RFMO.

Pravila UNCLOS-a nadograđena su i modernizirana usvajanjem UNFSA sporazuma 1995. godine. Taj sporazum sadrži dva ključna načela: načelo opreznosti ili predostrožnosti (engl. *precautionary approach*) i ekosustavni pristup (engl. *ecosystem approach*). Načelo opreznosti (članak 6. UNFSA) ima ključnu ulogu u ribolovu plavoperajne tune jer propisuje da nedostatak pouzdanih znanstvenih podataka ne smije biti opravdanje za izostanak ili odgađanje restriktivnih mjera upravljanja. To se izravno reflektira na ICCAT-ovo strogo određivanje ukupno dopustivog ulova (engl. *total allowable catches*, u nastavku TAC-ovi) i kvota (vidi, t. 4.1.) u trenucima kada postoji vjerojatnost da su stokovi ugroženi. S druge strane, ekosustavni pristup (članak 5. UNFSA) zahtijeva da se upravljanje tunom ne promatra izolirano, već u kontekstu cjelokupnog morskog bioraznolikog sustava. U sferi akvakulture plavoperajne tune, ekosustavni pristup nalaže strogi nadzor nad ulovom žive divlje tune namijenjene kaveznom uzgoju, kontrolu podrijetla hrane za njen uzgoj/tov te minimiziranje negativnih utjecaja uzgajališta na morski okoliš. Načela iz UNFSA sporazuma ugrađena su u Uredbu (EU) 1380/2013 o zajedničkoj ribarstvenoj politici (vidi t. 4.1.).

3.1. ICCAT-ove mjere za održivo upravljanje plavoperajnom tunom

Stručnjaci smatraju kako postoje dva odvojena stoka plavoperajne tune: istočni i zapadni.[51, 52] ICCAT provodi mjere zaštite i procjene stanja te izdaje

ribljim naseljima koja se nalaze u više različitih pojaseva i naseljima vrlo migratornih vrsta riba, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 7/2013.

[50] Najveća količina koja se može izloviti iz stoka neke vrste, a da se pritom ne smanji veličina populacije. Europsko vijeće, Upravljanje ribljim stokovima, https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-fish-stocks/ (15. 5. 2026).

[51] U tom smislu govori djelo Gibbs, R. H. Jr.; Collette, B. B., *Comparative anatomy and systematics of the tunas, genus Thunnus*, U.S. Fish and Wildlife Service, Fishery Bulletin, *vol.* 66, br. 1, 1967., str. 65 – 130.

[52] Zapadni stok raširen je u zapadnom Atlantiku, od Labradora do južnog Brazila, a mrijesti se u Meksičkom zaljevu. Istočni stok nalazi se u istočnom Atlantiku, na

preporuke za svaki stok zasebno. Kako u Hrvatskoj obitava istočni stok, relevantne su nam ICCAT-ove preporuke za uspostavu višegodišnjeg plana oporavka stoka plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemlju.

ICCAT svake godine, na temelju podataka koje dostavljaju države članice kao i podataka dobivenih svojim istraživanjem, donosi preporuke. U skladu s čl. IX st. 2. Protokola iz Palma de Mallorce kojim je izmijenjen originalni tekst Međunarodne konvencije za očuvanje atlantskih tuna[53], nakon što ICCAT usvoji preporuku i o tome obavijesti ugovorne stranke preporuka automatski stupa na snagu za sve ugovorne stranke i dobiva snagu obvezujućeg akta međunarodnog tijela donesenoga na temelju i u granicama krovne Konvencije ICCAT-a ako u roku od četiri mjeseca ni jedna stranka ne podnese prigovor, tzv. sustav prešutnog prihvaćanja (engl. *opt-out system*). Stavak 3. čl. IX tog Protokola propisuje da ako jedna država uloži prigovor, ta preporuka stupa na snagu za ostale stranke, ali ne obvezuje državu koja je prigovorila. Ako prigovor uloži većina ugovornih stranaka, preporuka uopće ne stupa na snagu.

Kad je riječ o tehničkim mjerama minimalne veličine jedinke u ulovu (engl. *minimum conservation reference size*) i lovostaja (engl. *fishing seasons*), treba istaknuti kako je, radi zaštite stoka plavoperajne tune na način da se svaka tuna barem jednom tijekom svog životnog ciklusa uspije izmrijestiti, ICCAT 2006. godine propisao minimalnu ulovnu masu od 30 kg. Ipak, za Jadransko more uvedena je posebna iznimka; ondje je dopušten ulov tuna mase od najmanje 8 kg, ali isključivo za potrebe daljnjeg uzgoja, dok tuna koja se stavlja na tržište mora imati minimalno 30 kg (ICCAT, Preporuka 06-05). Izuzeće od minimalne ulovne veličine u Jadranu za hrvatsku flotu za potrebe uzgoja temelji se na povijesnim podatcima o težinskom/dužinskom sastavu ulova plavoperajne tune.[54, 55]

---

području od Norveške do južne Afrike, pri čemu su njegova prirodna mrjestilišta u Sredozemnom moru. Nije utvrđeno miješaju li se ova dva stoka i u kojoj mjeri, *ibid*.

[53] Međunarodna konvencija za očuvanje atlantskih tuna (Rio de Janeiro 14. svibnja 1966.), Službeni list Europske unije, L 162, 18. 6. 1986., str. 34 i Protokol o izmjeni Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna (Palma de Mallorca 18. studenoga 2019.), OJ L 319, 4. 12. 2019., str. 3. Vidi, ICCAT, Palma Protocol, https://www.iccat.int/en/AmendConvention.html (18. 7. 2026.).

[54] U razdoblju od 1978. do 1981. težinske klase 8–15 kg činile su 80 % ulova. Vidi, Alegria Hernandez, V., *Preliminary Analysis of Tuna Catches along the Eastern Adriatic Coast*, Bilješke – Notes, Institut za oceanografiju i ribarstvo Split, br. 57, 1984, str. 1 – 6; Vlaams Instituut voor de Zee, Integrated Marine Information System, https://marineinfo.org/en/imis?module=ref&refid=288902&printversion=1&dropIMIStitle=1 (15. 5. 2026).

[55] U razdoblju od 1990. do 1997. težinske klase 7–15 kg dominirale u ulovu s 86 %, Vidi, Sinovčić, G.; Franičević, M.; Alegria, V., *The Bluefin Tuna Fishing in the Eastern*

Prvi lovostaj uveden je 1997. godine i trajao je samo mjesec dana, da bi se u 2009. godini donijela odluka kojom se dopušta ribolov tuna mrežama plivaricama u trajanju od samo mjesec dana u jednoj godini, a lovostaj traje ostalih 11 mjeseci (ICCAT, Preporuka 09-05). Ta je mjera na snazi i danas.

Kako bi se zaštitile populacije tune, ICCAT potkraj 1990-ih uvodi dodatnu mjeru, ulovne kvote. Kvote se dodjeljuju na temelju znanstvenih procjena, koje uključuju povijesne podatke o ulovu i ribolovnoj floti. ICCAT propisuje ulovne godišnje kvote za njegove članice, tako i za Uniju koje se potom raspodjeljuju između njenih država članica. Kvote se dodjeljuju pojedinim državama, a ne pojedinim morima. Stoga hrvatski ribari mogu svoj dopušteni ulov tuna ostvariti ili u Jadranskom moru ili izvan njega bilo gdje na Sredozemnom moru ili istočnom dijelu Atlantika.[56]

Tablica 2. Godišnje kvote za plavoperajnu tunu (istočni Atlantik i Sredozemno more) 2026. – 2028., ICCAT.[57]

Država članica	Kvota (u tonama)
Europska unija	25 164,62
Maroko	4379,47
Japan	3559,41
Turska	3094,45
Tunis	3508,85
Libija	2950,03
Alžir	2443,64
Egipat	549,00
Velika Britanija	230,56
Island	253,14
Norveška	461,38
Koreja	368,93
Kina	286,15
Tajvan	101,00
Sirija	238,00
Drugi (Panama, Senegal, Mauritanija, Namibija)	55,00 svaka

Part of Adriatic Sea, Collective Volume of Scientific Papers ICCAT, *vol.* 49, 1999., str. 222 – 225.

[56] ICCAT, *Field Manual for Statistics and Sampling*, Madrid, 2016. https://www.iccat.int/en/iccatmanual.html (15. 5. 2026).

[57] Preporuka ICCAT-a 25-04, *cit.* u bilj. 38, str. 4. i 5.

Od novijih preporuka ICCAT-a treba skrenuti pozornost na Preporuku 25-04[58] donesenu na 29. redovitom zasjedanju ICCAT-a u Sevilli u studenome 2025. godine. Preporuka 25-04 donosi značajne promjene u upravljanju plavoperajnom tunom za razdoblje od 2026. do 2028. godine. Glavne promjene uključuju povećanje ukupno dopustivih ulova (TAC-ova) za istočni Atlantik i Sredozemno more[59] te povećanje kvota za EU i za zapadni Atlantik. Preporuka 25-04 uvodi stroža pravila i jasnije definicije kada je riječ o uzgoju tune, posebice one koja potječe iz mrjestilišta (akvakultura), kako bi se razlikovala od tradicionalnog tova divlje ulovljene tune. Nadalje, nova preporuka najavljuje korištenje naprednih tehnologija, čim SCRS ocijeni da su one pouzdane i spremne za širu komercijalnu uporabu, uključujući i softvere za videoanalizu koji se koriste umjetnom inteligencijom (engl. *artificial intelligence*, AI) za procjenu dužine tune prigodom prebacivanja u kaveze (paragraf 173)[60], čime bi se povećala točnost mjerenja dužine i broja jedinki plavoperajne tune. Paragrafom 167 ugovorne stranke s aktivnim uzgajalištima plavoperajne tune i SCRS potiču se na sudjelovanje u testiranjima koja se koriste umjetnom inteligencijom[61] za analizu snimki stereoskopskih kamera radi automatizacije utvrđivanja broja i/ili mase tune stavljene u kaveze, kako bi se smanjilo opterećenje i izbjegla moguća pristranost ljudi. Nadalje, paragraf 25 propisuje da na temelju novih znanstvenih informacija, uključujući i rezultate testiranja umjetne inteligencije iz paragrafa 167, SCRS treba revidirati i ažurirati službene tablice rasta tune. Time se napredne tehnologije integriraju u znanstvenu metodologiju SCRS-a. To pokazuje da ICCAT ide u smjeru digitalne transformacije i modernizacije nadzora ribarstva putem automatiziranih sustava.

---

[58] *Ibid*.

[59] TAC je povećan na 48 403 tone na godinu za razdoblje 2026.–2028. godine, što predstavlja rast od 19,3 % u odnosu na prethodni plan. Unutar novog TAC-a, Europska unija osigurala je povećanje od 17 %, što iznosi ukupno 25 164 tone na godinu za njezine ribare. TAC za zapadni Atlantik također je povećan za 13 %, na ukupno 3081,6 tona za isto razdoblje. Vidi bilj. 45.

[60] "Čim se tehnološki napredak ocijeni pouzdanim i spremnim za širu komercijalnu uporabu, te čim SCRS utvrdi tehničke kriterije i smjernice za njihov odabir, SCRS će procijeniti točnost softvera za video analizu koji koristi umjetnu inteligenciju i procjenjuje duljinu plavoperajne tune, te će o tome dostaviti savjet Komisiji na razmatranje". Preporuka ICCAT-a 25-04, *cit.* u bilj. 38, paragraf 173.

[61] Posebice se potiče sudjelovanje u testiranjima koja se obavljaju na temelju Rezolucije ICCAT-a o pilot-projektu za kratkoročni prihvat žive plavoperajne tune (Rez. 22-07), ICCAT, Monitoring, Control and Surveillance Measures, https://www.iccat.int/Documents/Recs/compendiopdf-e/2022-07-e.pdf (15. 5. 2026).

Preporukom 25-04 pojačane su mjere nadzora i kontrole te zaštita promatrača na brodovima i uzgajalištima. Fokus je stavljen na bolju sljedivost živih jedinki tijekom transporta i aktivnosti na uzgajalištima. Detaljnije su regulirane procedure za podnošenje godišnjih planova ribolova, uzgoja i inspekcije.[62]

Kad je riječ o mjeri lovostaja, Preporuka 25-04 dopušta ulov plavoperajne tune mrežama plivaricama u istočnom Atlantiku i Sredozemlju u razdoblju od 19. svibnja do 1. srpnja, uz određena izuzeća. Uz ostalo[63], to je i izuzeće u Jadranskom moru od 26. svibnja do 15. srpnja za potrebe uzgoja u Jadranu. Ako vremenski uvjeti ne dopuste ribolov, države mogu odlučiti o produženju ribolovne sezone navedene u paragrafu 28 za onoliko dana koliko je izgubljeno, ali ne više od deset.

Paragraf 33 Preporuke 25-04 sadržava odredbe o minimalnoj ulovnoj veličini plavoperajne tune koja se lovi u istočnom Atlantiku i Sredozemlju i prema njemu zabranjeno je loviti, držati na brodu, prekrcavati, prebacivati, iskrcavati, prevoziti, skladištiti, prodavati, izlagati ili nuditi za prodaju jedinke plavoperajne tune manje od 30 kg ili dužine manje od 115 cm od vrha glave do račvanja repne peraje.

Izuzeće od gore navedene dopuštene minimalne ulovne veličine jedinke plavoperajne tune, odnosno minimalna ulovna veličina jedinke od 8 kg ili dužine 75 cm od vrha glave do račvanja repne peraje, primjenjuje se za:

a) ribolov u istočnom Atlantiku mamcima i panulom;
b) mali obalni ribolov na svježu ribu mamcima, parangalima i povrazima u Sredozemlju;
c) ribolov u Jadranu za potrebe uzgoja (paragraf 34 Preporuke 25-04).

Za plavoperajnu tunu ulovljenu u Jadranu za potrebe uzgoja brodovima hrvatske zastave, stranke potpisnice mogu odobriti minimalnu masu 6,4 kg ili dužinu 66 cm od vrha glave do račvanja repne peraje, uz uvjet da je ograničen ulov ovakve ribe do maksimalno 7 % mase od ukupne mase plavoperajne tune ulovljene tim hrvatskim brodovima.[64]

---

[62] Preporuka ICCAT-a 25-04, cit. u bilj. 38, paragrafi 48 i sl.

[63] To su sljedeća izuzeća: u Kantabrijskom moru od 26. svibnja do 31. kolovoza; u istočnom Sredozemlju (FAO ribolovna područja 37.3.1 i 37.3.2) od 15. svibnja ako država zatraži svojim ribolovnim planom; u gospodarskom pojasu Norveške i Islanda od 25. lipnja do 15. studenoga; u ribolovnim zonama istočnog Atlantika i Sredozemlja pod suverenitetom kraljevine Maroka od 1. svibnja do 15. lipnja ako država zatraži svojim ribolovnim planom. Preporuka ICCAT-a 25-04, *cit.* u bilj. 38, paragraf 34 c.

[64] Izuzeće se primjenjuje i za plavoperajnu tunu ulovljenu francuskim brodovima s mamcima (engl. *French baitboat vessels*) ukupne duljine manje od 17 m koji love u

Izuzeće od minimalne ulovne veličine u Jadranu za hrvatsku flotu za potrebe uzgoja temelji se na povijesnim podatcima o težinskom/dužinskom sastavu ulova plavoperajne tune.[65, 66]

Tijekom 2024. i 2025. godine donesene su i Preporuka 24-07[67] koja uspostavlja prvi sveobuhvatni pravni okvir za uzgoj plavoperajne tune, fokusirajući se na uzgoj iz mrjestilišta, razlikujući ga od tradicionalnog tova divlje tune. Također, nova Preporuka 24-16[68] mijenja pravila o sustavu eBCD-a i uređuje postupke izdavanja papirnatih dokumenata u slučaju tehničkih poteškoća. Ove preporuke odražavaju uspješan oporavak populacije tune, što je omogućilo povećanje kvota ulova, te uvode i strože kontrole u cijeli lanac ribolova i uzgoja.

Sve preporuke ICCAT-a imaju iste ciljeve – osigurati dugoročno održivo iskorištavanje plavoperajne tune, spriječiti i suzbiti nezakonit, neprijavljen i nereguliran ribolov (u nastavku: ribolov NNN).

3.2. Pravna priroda ICCAT-ovih preporuka te specifičnosti njihove provedbe unutar Unije i u trećim državama

Ugovori i odluke međunarodnih tijela, kao što su obvezujuće preporuke RFMO-ova poput ICCAT-a, stvaraju prava i obveze isključivo za države potpisnice kao primarne subjekte.[69] Unošenjem u pravo EU-a pravni se status ICCAT-ovih preporuka suštinski mijenja; one iz domene međunarodnog prava (koje obvezuje EU) prelaze u domenu izravno primjenjivog unutarnjeg prava Unije te postaju

Biskajskom zaljevu, stranke potpisnice mogu odobriti ulov do maksimalno 100 t plavoperajne tune minimalne mase 6,4 kg ili duljinu 7 cm od vrha glave do račvanja repne peraje.

65 U razdoblju od 1978. do 1981. težinske klase 8–15 kg činile su 80 % ulova. Vidi, Alegria Hernandez, *op. cit.* u bilj. 54.

66 U razdoblju od 1990. do 1997. kada su težinske klase 7–15 kg dominirale u ulovu s 86 %. Vidi, Sinovčić *et al*, *op. cit.* u bilj. 55, str. 222 – 225; Tičina, V.; Katavić, I.; Franičević, V., *Croatian Bluefin Tuna Catches in the Adriatic during 1999 through 2001 by Year/Month/Size Structure*, Scientific Papers ICCAT, *vol.* 54, br. 2, 2002., str. 465 – 471.

67 Recommendation 24-07 by ICCAT on Aquaculture Bluefin Tuna, ICCAT, Monitoring, Control and Surveillance Measures, https://www.iccat.int/Documents/Recs/compendiopdf-e/2024-07-e.pdf (15. 5. 2026).

68 Recommendation by ICCAT Amending Recommendation 22-16 Amending Recommendation 21-18 on the Application of the eBCD System, ICCAT, Monitoring, Control and Surveillance Measures, https://www.iccat.int/Documents/Recs/compendiopdf-e/2024-16-e.pdf (15. 5. 2026).

69 Vidi, Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, Školska knjiga, Zagreb, 2011.

izravan izvor obveza i pravnih sankcija za pojedince, odnosno gospodarske subjekte unutar Unije.[70] U skladu s člankom 288. UFEU-a, uredba ima opću primjenu, obvezujuća je u cijelosti i izravno se primjenjuje u svim državama članicama. Time se uklanja potreba za nacionalnim zakonodavnim aktima država članica, čime se osigurava uniformnost i sprečavaju razlike u provedbi mjera[71], u ovom slučaju mjera zaštite i kontrole ribarstva plavoperajne tune na unutarnjem tržištu. Međutim, čl. 36. st. 3. Uredbe (EU) br. 1380/2013 o zajedničkoj ribarstvenoj politici nadležnost za propisivanje i izvršenje prekršajnih i kaznenih sankcija za kršenje pravila zajedničke ribarstvene politike delegirana je državama članicama što implicira postojanje tzv. trorazinskog sustava upravljanja resursom plavoperajne tune u Uniji.

Treba istaknuti kako Uredbe EU-a o zaštiti plavoperajne tune nisu autonomno pravo, već predstavljaju izravnu provedbu i prenošenje (transpoziciju) obvezujućih preporuka ICCAT-a u unutarnji pravni poredak Unije, što se navodi i u njihovim preambulama. Preporuke ICCAT-a predstavljaju najniži zajednički prag oko kojeg su se složile sve države članice, uključujući i one s blažim ekološkim standardima. EU ima pravo donijeti stroža pravila za svoja plovila i uzgajališta ako smatra da je to potrebno za očuvanje stokova. To je pravo Unija u praksi i iskoristila, primjerice uvođenjem rigoroznijih inspekcijskih kontrola, propisivanjem kraćih rokova za slanje podataka o ulovu te određivanjem strožih tehničkih uvjeta za rad uzgajališta. Ovakva zakonodavna praksa uvođenja naprednijih i strožih standarda od onih minimalno propisanih međunarodnim pravom u teoriji europskog prava opisana je kao tzv. regulatorno pozlaćivanje (engl. *gold-plating*).[72]

---

[70] Rodin, S.; Ćapeta, T., *Učinci direktiva EU-a u nacionalnom pravu*, Ministarstvo pravosuđa RH, Zagreb, 2008.; Sansović, K., *Koncepti izravne primjene i izravnog učinka u pravu EU-a*, Hrvatska i komparativna javna uprava, *vol.* 20, br. 2, 2020., str. 369 – 393.

[71] Pravo EU-a predstavlja novi pravni poredak u korist kojega su države ograničile svoja suverena prava, u određenim područjima, i čiji su subjekti ne samo države članice već i njihovi državljani. To je načelo izravnog učinka prava Unije (engl. *direct effect*). Vidi Presudu Suda EU-a od 5. veljače 1963., *NV Algemene Transporten Expeditie Onderneming van Gend & Loos protiv Nederlandse administratie der belastingen*, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1.

[72] Vidi, Squintani, L., *Beyond Minimum Harmonisation: Gold-Plating and Green-Plating in European Environmental Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2019. Autor u knjizi uvodi pojam *green-plating* što je pozitivni oblik *gold-platinga*, odnosno situacija u kojoj EU ili njegove članice povisuju standarde zaštite prirode iznad onoga što nalažu međunarodni ugovori radi postizanja ekoloških ciljeva.

U tom kontekstu uredba postaje mješavina međunarodne obveze i autonomne europske ekološke politike. Međutim, ona je ponekad predmet kritike europskih ribara i uzgajivača koji smatraju da su izloženi pretjeranom administrativnom opterećenju i restriktivnim kontrolama.[73] Naglašavaju kako ti zahtjevi generiraju znatne dodatne troškove, zahtijevaju dodatan angažman vremena i rada te smanjuju njihovu operativnu učinkovitost, čime ih se stavlja u nepovoljniji konkurentski položaj u odnosu na ribare i uzgajivače iz mediteranskih država koje nisu članice Unije.

Za mediteranske države koje su samostalne ugovorne stranke (članice) ICCAT-a jer nisu članice EU-a, proces implementacije preporuka ICCAT-a funkcionira drukčije nego u EU-u. One se ne koriste europskim uredbama, već su dužne obvezujuće preporuke međunarodnih tijela, konkretno preporuke ICCAT-a, transponirati u unutarnji poredak putem nacionalnih zakonodavnih akata. Budući da su te države potpisale ICCAT Konvenciju kao neovisne države, ICCAT preporuke za njih postaju obvezujući akti međunarodnog tijela ako nakon četiri mjeseca na njih ne ulože prigovor. Za razliku od Hrvatske i drugih članica EU-a koje na sastancima ICCAT-a ne glasaju samostalno (već u sklopu delegacije EU-a) države izvan EU-a imaju vlastiti glas, vlastite nacionalne kvote i izravnu odgovornost pred Komisijom ICCAT-a. Kako bi te međunarodne obveze proizvele izravne učinke prema pojedincima i gospodarskim subjektima (njihovim ribarima i uzgajivačima), države koje nisu članice EU-a moraju ih transponirati putem svojih nacionalnih zakona, dekreta ili ministarskih odluka.

4. PRAVNO UREĐENJE UPRAVLJANJA PLAVOPERAJNOM TUNOM NA RAZINI EU-a

Kada je riječ o pravnoj regulaciji upravljanja atlantskom plavoperajnom tunom, treba istaknuti kako EU, kao stranka Konvencija ICCAT-a, već niz godina ima vodeću ulogu u poduzimanju napora na međunarodnoj razini u cilju oporavka stoka plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemnome moru kako bi se osigurala dugoročna opstojnost te vrste. Povrh toga, Unija je izgradila vlastiti sustav propisa koji detaljno reguliraju pitanja upravljanja plavoperajnom tunom u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru, koji se temelji na preporukama ICCAT-a.

[73] O brzorastućem razvoju uzgoja plavoperajne tune u RH i problemima konkurentnosti vidi Katavić, I.; Gavrilović, A., *Focus on Croatia: Progress towards sustainable aquaculture*, Aquaculture Europe, *vol*. 42, br. 1, 2017., str. 5 – 11.

U ovom radu fokus je na analizi uredbi Unije[74] čija je primjena ključna kod izvješćivanja nacionalnih i međunarodnih tijela vezano uz djelatnosti ribolova i uzgoja/tova plavoperajne tune te provođenje nadzora nad tim djelatnostima.

U tom smislu, Uredba (EU) br. 1380/2013 o zajedničkoj ribarstvenoj politici (u nastavku: Uredba 1380/2013 o ZRP-u ili Osnovna uredba o ZRP-u)[75], Uredba (EZ) br. 1005/2008 o uspostavi sustava Zajednice za sprečavanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (u nastavku: Uredba 1005/2008 o ribolovu NNN)[76], Uredba Vijeća (EZ) br. 1224/2009 o uspostavi sustava kontrole Unije za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike (u nastavku: Uredba 1224/2009 o kontroli)[77] i Uredba Vijeća (EZ) br. 1936/2001 o utvrđivanju mjera nadzora ribolova određenih stokova vrlo migratornih riba (u nastavku: Uredba 1936/2001 o nadzoru)[78] čine *lex generalis*. S druge strane, Uredba (EU) 2023/2053 o uspostavi višegodišnjeg plana upravljanja plavoperajnom tunom u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru (u nastavku: Uredba 2023/2053 o plavoperajnoj tuni) predstavlja *lex specialis* kada je riječ o ribolovu i uzgoju plavoperajne tune.[79]

---

[74] Naglasak je na analizi propisa Unije čija je primjena bila sporna u predmetu INFR(2021)2259.

[75] Uredba (EU) br. 1380/2013, *cit.* u bilj. 11.

[76] Uredba Vijeća (EZ) br. 1005/2008 od 29. rujna 2008. o uspostavi sustava Zajednice za sprečavanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova, odvraćanje od njega i njegovo zaustavljanje, o izmjeni uredaba (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1936/2001 i (EZ) br. 601/2004 i o stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 1093/94 i (EZ) br. 1447/1999 (SL L 286, 29. 10. 2008., str. 1).

[77] Uredba Vijeća (EZ) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. o uspostavi sustava kontrole Unije za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike, o izmjeni uredbi (EZ) br. 847/96, itd., i o stavljanju izvan snage uredbi (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1627/94, itd. i o stavljanju izvan snage uredbi (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1627/94 i (EZ) br. 1966/2006 (SL L 343, 22. 12. 2009., str. 1–50). Uredba 1224/2009 značajno je izmijenjena Uredbom (EU) 2023/2842 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. studenoga 2023. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 i o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1967/2006 i (EZ) br. 1005/2008 te uredbi (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 i (EU) 2019/473 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu kontrole ribarstva (SL L, 2023/2842, 20. 12. 2023., str. 1).

[78] Uredba Vijeća (EZ) br. 1936/2001 od 27. rujna 2001. o utvrđivanju mjera nadzora ribolova određenih stokova vrlo migratornih riba (SL L 263, 3. 10. 2001., str. 1).

[79] Uredba (EU) 2023/2053 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. rujna 2023. o uspostavi višegodišnjeg plana upravljanja plavoperajnom tunom u istočnom Atlantiku i Sredozemlju, izmjeni Uredbi (EZ) br. 1936/2001, (EU) 2017/2107 i (EU) 2019/833 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2016/1627 (SL L 238, 27. 9. 2023., str. 1 – 64).

4.1. Zajednička ribarstvena politika EU-a – opće napomene

Zajedničkom ribarstvenom politikom (u nastavku: ZRP) Unije utvrđuju se pravila za upravljanje aktivnostima u ribolovu i akvakulturi kako bi se osigurala održiva uporaba morskih resursa, zaštita morskih ekosustava i bioraznolikosti, ekonomska i socijalna održivost ribarskih zajednica te sigurna i kvalitetna hrana za potrošače.[80] U tom kontekstu važna je uloga Europske komisije i Vijeća EU-a.

Europska komisija prikuplja podatke o stanju ribljih populacija od neovisnih stručnih tijela kao što je npr. Međunarodno vijeće za istraživanje mora (engl. *International Council for the Exploration of the Sea*, u nastavku: ICES). Na temelju prikupljenih podataka i njihovih preporuka, Komisija podnosi prijedloge Vijeću. Ti prijedlozi sadržavaju ključne instrumente kojima se formulira ZRP Unije. Višegodišnji planovi upravljanja ribarstvom središnji su instrument ZRP-a Unije. Njihov je cilj upravljanje ribarstvom na način kojim se osigurava održivo iskorištavanje ribljih stokova EU-a. Višegodišnji planovi odnose se na komercijalno najvažnije riblje stokove. U okviru ZRP-a višegodišnjim planovima utvrđuju se pravila za postizanje i održavanje razina stokova u skladu s ciljem postizanja MSY-a i rokom za postizanje tog cilja.

Važan instrument ZRP-a su i ribolovne mogućnosti (engl. *fishing opportunities*), odnosno ukupni skup prava i ograničenja koja određuju koliko, što, gdje i kada se smije loviti. Dogovorom država članica u okviru Vijeća EU-a određuju se ukupni dopustivi ulovi (TAC-ovi), te ograničenja ribolovnog napora (engl. *fishing effort*).[81] TAC označava maksimalnu količinu određene vrste ribe koja se smije uloviti u određenom području i razdoblju (najčešće godinu dana).[82] Kvote su dio TAC-a. Konačna odluka o visini TAC-a i kvotama pojedinih država članica politička je i donosi je Vijeće ministara poljoprivrede i ribarstva EU-a (obično

[80] ZRP je uspostavljen 1970. godine, a njegove posljednje izmjene bile su 2013. godine. Opširnije o ZRP-u Unije vidi Penas, L. E., *The Common Fisheries Policy: The Quest for Sustainability*, Wiley, Chichester, West Sussex, 2016.; Churchill, R.; Owen, D., *The EC Common Fisheries Policy*, Oxford University Press, Oxford, 2010.

[81] Ribolovni napor predstavlja mjeru ukupne ribolovne aktivnosti koja se provodi u određenom akvatoriju unutar nekog vremenskog razdoblja. To je važan alat u gospodarenju ribarstvom s pomoću kojeg se prati pritisak na riblje resurse kako bi se spriječio prelov. Određuje se množenjem kapaciteta plovila s brojem dana provedenih u ribolovu. Vidi, Europski parlament, Očuvanje ribolovnih resursa, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/050302/04A_FT(2013)050302_HR.pdf (20. 4. 2026).

[82] Donose se na temelju znanstvenih procjena, a svrha im je spriječiti prelov. TAC-ovi se određuje za vrstu i za ribolovno područje.

na sastancima u prosincu).[83] Na određivanje TAC-ova i kvota ne primjenjuje se redoviti zakonodavni postupak, već je to nadležnost Vijeća koje usvaja mjere na prijedlog Komisije.[84]

Tablica 3. Raspodjela kvota po državama članicama EU-a (2026. – 2028.)[85]

Država članica	Kvota (u tonama)
Španjolska	7938,81
Francuska	7833,53
Italija	6182,61
Hrvatska	1238,13
Grčka	409,14
Portugal	746,51
Malta	507,24
Cipar	220,12
Druge zemlje	88,53
EU UKUPNO	**25 164,62**

Temeljni akt kojim je uređena ZRP Unije jest Uredba 1380/2013 o ZRP-u. U skladu s tom Uredbom ZRP se zasniva na načelima utvrđenim u njenim čl. 2. i 3., osobito na sljedećim načelima: 1. Načelo održivosti, prema kojem aktivnosti u ribolovu i akvakulturi trebaju biti dugoročno ekološki održive i njima se treba upravljati na način koji je u skladu s ciljevima postizanja gospodarskih i druš-

[83] Presuda Suda EU-a od 11. siječnja 2024. u predmetu C-330/22, *Friends of the Irish Environment (Possibilités de pêche supérieures à zéro)*, EU:C:2024:19. U presudi se ocjenjuje valjanost Uredbe Vijeća (EU) 2020/123 o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti za 2020. za određene riblje stokove i skupine ribljih stokova, u vezi s člancima 9., 10., 15. i 16. Uredbe 1380/2013 i člancima 1. – 5. te člancima 8. i 10. Uredbe (EU) 2019/472. Sud je potvrdio da je Vijeće imalo pravo odrediti ukupni dopustivi ulov (TAC) iznad nule za određene stokove (poput bakalara i bjelice), čak i kada su znanstveni savjeti (ICES) preporučivali nulti ulov. Vijeće ima određeni prostor za procjenu pri usklađivanju okolišnih, gospodarskih i društvenih ciljeva, uz obvezu poštovanja prioriteta očuvanja ribljih resursa utvrđenih u višegodišnjim planovima upravljanja ribarstvom.

[84] Čl. 43. st. 3. Ugovora o funkcioniranju EU-a.

[85] Uredba Vijeća (EU) 2026/249 od 26. siječnja 2026. o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti za 2026., 2027. i 2028. za određene riblje stokove koje se primjenjuju u vodama Unije i, za ribarska plovila Unije, u određenim vodama izvan Unije te o izmjeni Uredbe (EU) 2025/202, SL L 30. 1. 2026., str.159.

tvenih koristi te koristi za zapošljavanje i doprinos dostupnosti zaliha hrane.[86] Kada je riječ o akvakulturi, ZRP, u skladu s ovim načelom, potiče održivi razvoj akvakulture (uzgoj ribe i školjkaša) kako bi se smanjio pritisak na divlje stokove. 2. Načelo predostrožnost ili opreznosti, što je koncept upravljanja koji nalaže da se nedostatak potpunih znanstvenih podataka ne smije koristiti kao razlog za odgodu ili nepoduzimanje mjera zaštite ribljih stokova. Drugim riječima, kada su podatci o stanju određenog stoka nesigurni, nepotpuni ili nepouzdani, tijela koja donose odluke moraju biti opreznija. To u pravilu znači postavljanje nižih ulovnih kvota kako bi se izbjegao prelov populacije.[87] 3. Načelo ekosustavnog pristupa, u skladu s kojim se kod upravljanja ribarstvom uzima u obzir cijeli morski ekosustav, a ne samo pojedine vrste. 5. Obveza iskrcaja ulova, odnosno izbjegavanje i smanjivanje odbačenog ulova do najmanje moguće mjere. 6. Načelo dobrog upravljanja, koje uz ostalo podrazumijeva donošenje odluka na temelju znanstvenih podataka i uz sudjelovanje dionika te uzimanje u obzir regionalnih posebnosti. 7. Učinkovitost i transparentnost unutarnjeg tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture te osiguravanje ravnopravnih uvjeta za proizvode te vrste koji se stavljaju na tržište Unije.[88]

4.1.1. Sustav određivanja TAC-ova i ulovnih kvota za plavoperajnu tunu u Uniji

Kao što je objašnjeno prije (vidi, t. 4.1.), TAC označava maksimalnu količinu (obično u tonama) određene vrste ribe koja se smije uloviti u određenom području i razdoblju (najčešće godinu dana).[89] Kvote su dio TAC-a. ICCAT

[86] Financiranje je dostupno putem Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu. Opširnije, Europski parlament, Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu i potpora održivosti na moru; https://www.europarl.europa.eu/topics/hr/article/20210701STO07545/europski-fond-za-pomorstvo-ribarstvo-i-akvakulturu-i-potpora-odrzivosti-na-moru (30. 4. 2026.).

[87] Ovo je načelo ključni dio ZRP-a i pravno je obvezujuće za sve države članice EU-a, uključujući Hrvatsku. U Hrvatskoj se ovo načelo često primjenjuje, primjerice za malu plavu ribu (srdela i inćun) u Jadranu. Kada znanstveni savjeti (poput onih iz Instituta za oceanografiju i ribarstvo) upućuju na smanjenje biomase, Ministarstvo poljoprivrede uvodi privremene obustave ribolova (lovostaj), čak i ako točan utjecaj ribolova u tom trenutku nije stopostotno precizno izmjeren.

[88] Vidi Uredbu (EU) br. 1379/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture, izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1184/2006 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 104/2000, SL L 354, 28. 12. 2013., str. 1 – 21.

[89] Donose se na temelju znanstvenih procjena, a svrha im je spriječiti prelov. TAC se određuje za vrstu i za ribolovno područje. Vidi, Europsko vijeće, Ribolovne

propisuje godišnje ulovne kvote za ugovorne stranke Konvencije ICCAT-a, tako i za Uniju koje se potom raspodjeljuju između njenih država članica u okviru Vijeća Europske unije, odnosno njegova Vijeća za poljoprivredu i ribarstvo (engl. *Agriculture and Fisheries Council*, u nastavku: AGRIFISH). Izražene su u tonama ili u postotcima.[90] Raspodjela kvota među državama članicama vrši se prema načelu relativne stabilnosti.

U skladu s tim načelom, svaka država članica ima stalni postotak udjela u ukupno dopustivim ulovima (TAC-ovima) za određenu riblju vrstu i područje, bez obzira na to koliko se TAC mijenja iz godine u godinu. Drugim riječima, kad se poveća TAC, poveća se i kvota države članice, a kad se TAC smanji, smanji se i kvota države, ali postotak ostaje isti.[91] To je relativna stabilnost. Prednosti su primjene ovog načela pravna sigurnost i predvidljivost te stabilnost za ribare. Njegovom primjenom sprečavaju se potencijalni politički sukobi država članica oko raspodjele ulovnih kvota za plavoperajnu tunu do kojih bi moglo doći na godišnjoj razini prigodom raspodjele kvota koje je Uniji dodijelio ICCAT.[92] U skladu s čl. 12. Uredbe 2023/2053 nacionalne ulovne kvote za plavoperajnu tunu države članice dalje raspoređuju među različitim segmentima flote (npr. plivarice tunolovke, udičarski alati, plutajući parangali te rekreacijski ribolov) posebice uzimajući u obzir tradicionalni i mali ribolov, te ribarska plovila Unije koja rabe selektivni ribolovni alat ili ribolovne tehnike sa smanjenim utjecajem na okoliš.[93]

---

mogućnosti u EU-u, https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/fishing-opportunities-in-the-eu/ (15. 5. 2026).

90 Postotci su utvrđeni na temelju povijesnih ulova uz uvažavanje ovisnosti pojedinih regija o ribarstvu te potreba obalnih zajednica, Europsko vijeće, Kako se utvrđuju ograničenja ulova i ribolovne kvote, https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/how-fishing-catch-limits-and-quotas-are-set/#:~:text=Saznajte%20kako%20EU%20redovito%20utvr%C4%91uje%20ograni%C4%8Denja%20ulova,koju%20plovila%20EU%2Da%20love%20u%20drugim%20vodama (15. 5. 2026).

91 Primjerice, ako je TAC plavoperajne tune 40 000 tona, a udio Hrvatske je 2,25 %, tada će hrvatska kvota biti 900 tona. Ako primjerice TAC plavoperajne tune padne na 30 000 tona, a udio Hrvatske je 2,25 % od 30 000 tona, tada će kvota biti 675 tona. Postotak ostaje isti.

92 O primjeni načela relativne stabilnosti vidi Hoefnagel, E.; De Vos, B.; Buisman, E., *Quota swapping, relative stability, and transparency*, Marine Policy, *vol*. 57, 2015., str. 111 – 119; Sobrino, H. M.; Sobrido, M., *The Common Fisheries Policy: A Difficult Compromise Between Relative Stability and the Discard Ban*, u: Andreone, G. (ur.), *Future of the Law of the Sea Bridging Gaps Between National, Individual and Common Interests*, Springer, Cham, 2017., str. 23 – 45.

93 Vidi čl. 12. Uredbe 2023/2053.

4.2. Sustav EU-a za suzbijanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova

Glavni cilj Uredbe 1005/2008 o ribolovu NNN jest sprečavanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova, kako je definiran u čl. 2., t. 1. – 4. te Uredbe, odvraćanje od njega i njegovo zaustavljanje kako bi se zaštitili morski ekosustavi i osigurala održivost ribljih resursa. Na temelju čl. 14. Uredbe 1005/2008 uvodi se sustav certifikata o ulovu koji jamči da su svi morski proizvodi uvezeni u Uniju ili izvezeni iz nje ulovljeni legalno. Samo proizvodi s valjanim certifikatom o ulovu koji je je ovjerila država zastave plovila mogu pristupiti tržištu EU-a.

Čl. 27. Uredbe 1005/2008 predviđa uspostavu popisa NNN plovila koji vodi EU na temelju podataka regionalnih organizacija i inspekcijskih nalaza. Ribarskim plovilima NNN koja plove pod zastavom države članice dopušta se jedino pristup njihovim matičnim lukama i ni jednoj drugoj luci u Uniji, osim u slučaju više sile ili nevolje. Ribarskim plovilima NNN koja plove pod zastavom treće zemlje ne dopušta se ulazak u luke države članice, osim u slučaju više sile ili nevolje. Plovilima s popisa NNN plovila zabranjeno je trgovanje ulovom, a onima koja plove pod zastavom treće države zabranjena je opskrba gorivom i namirnicama te korištenje drugim uslugama u lukama EU-a.[94]

Poglavljem VI. Uredbe 1005/2008 regulirano je postupanje u odnosu na tzv. nekooperativne treće zemlje za koje se smatra da ne surađuju u suzbijanju ribolova NNN. One gube pravo na izvoz ribljih proizvoda u EU (ne prihvaćaju se njihovi certifikati o ulovu) dok ne unaprijede svoj sustav kontrole ribarstva.

Nadalje, propisane su stroge sankcije za tzv. teške prekršaje[95], koje moraju biti dovoljno visoke da počiniteljima oduzmu ekonomsku korist koja proizlazi iz prekršaja koje su počinili (čl. 46. Uredbe 1005/2008).

Uredba 1005/2008 potiče međunarodnu suradnju i razmjenu informacija u okviru regionalnih organizacija za kontrolu ribarstva[96] kao i između upravnih tijela odgovornih za provedbu Uredbe 1005/2008 u državama članicama i upravnim tijelima trećih zemalja te s Komisijom kako bi se lakše pratili sumnjivi

---

[94] Čl. 37. Uredbe 1005/2008.

[95] Prema čl. 42. Uredbe 1005/2008 teški prekršaji su: (a) aktivnosti koje se smatraju ribolovom NNN u skladu s kriterijima navedenima u čl. 3. te Uredbe.; (b) obavljanje poslova koji su izravno povezani s ribolovom NNN, uključujući trgovinu i/ili uvoz proizvoda ribarstva; (c) krivotvorenje isprava koje se spominju u ovoj Uredbi ili uporaba takvih krivotvorenih ili nevažećih isprava.

[96] Opširnije u poglavljima X. i XI. Uredbe o ribolovu NNN.

tokovi proizvoda ribarstva na globalnoj razini i postigla usklađenost s Uredbom 1005/2008.

Postoji snažna veza između Uredbe 1005/2008 o ribolovu NNN i Uredbe 1224/2009 o kontroli. Ne samo da dijele isto područje primjene već su i posvećene istom cilju.[97] Između ta dva instrumenta ne postoji hijerarhija; zamišljeni su kao komplementarni. Slijedom toga, ne postoji hijerarhija među različitim mjerama i sankcijama navedenima u tekstovima tih dviju uredbi. Uredba o ribolovu NNN uspostavlja sustav koji obuhvaća tri vrste posljedica proizašlih iz prekršaja, a to su: hitne mjere izvršenja, sankcije za ozbiljne prekršaje i popratne sankcije.[98] Prema čl. 43. Uredbe o ribolovu NNN, kada je prekršitelj zatečen u počinjenju teškog prekršaja, države članice dužne su pokrenuti potpunu istragu prekršaja i poduzeti hitne mjere izvršenja, uključujući zapljenu ribolovnog alata[99] i privremenu obustavu povlastice za ribolov.

Uredba (EU) 2023/2842[100] znatno mijenja Uredbu 1224/2009 o kontroli i Uredbu 1005/2008 o ribolovu NNN, a stupila je na snagu 9. siječnja 2024. godine. Ta uredba donosi važne promjene u sustav kontrole ribarstva. Primjerice, uvodi se obvezno digitalno izvješćivanje o ulovu i uporaba digitalnih sustava za potvrde o ulovu. Obveza nadzora brodova satelitskim sustavima za praćenje plovila (engl. *vessel monitoring system*, u nastavku: VMS) i elektroničkog evidentiranja ulova se postupno proširuje na sva ribarska plovila, uključujući i ona

[97] Tani, I., *The Control and Enforcement of Fisheries in Italy*, Working Paper, ClientEarth 2018., str. 1 – 46. Vidi, ClientEarth, Fisheries Policy, https://www.clientearth.org/media/w4uhuurs/the-control-and-enforcement-of-fisheries-in-italy-ce-en.pdf. (29. 4. 2026.).

[98] Opširnije u poglavlju IX. Uredbe o ribolovu NNN.

[99] U vezi s korištenjem nezakonitih ribolovnih alata Europski sud je u predmetu C-249/08 utvrdio da Italija nije ispunila svoje obveze koje proizlaze iz prava EU-a jer nije usvojila odgovarajuće mjere za kontrolu, inspekciju i nadzor ribolovnih aktivnosti. Italija nije poštovala odredbe koje uređuju držanje na plovilu i korištenje lebdećih mreža stajaćica (tal. *spadare*) te nije ispunila svoju obvezu osiguravanja poduzimanja odgovarajućih mjera, posebice odvraćajućih sankcija, protiv odgovornih za kršenje zakonodavstva EU-a. Mreže *spadare* su goleme plivajuće mreže koje su mogle doseći duljinu i do 50 km. Zbog svoje veličine i načina postavljanja, osim ciljanih tuna i sabljarki, u njih su se masovno zapletale i ugibale zaštićene vrste poput dupina, kitova i morskih kornjača. Vidi presudu Suda EU-a od 29. listopada 2009. godine u predmetu C-249/08, *Komisija protiv Italije*, ECLI:EU:C:2009:672.

[100] Uredba (EU) 2023/2842 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. studenoga 2023. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 i o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1967/2006 i (EZ) br. 1005/2008 te uredbi (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 i (EU) 2019/473 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu kontrole ribarstva, SL L, 2023/2842, 20. 12. 2023., str.1.

kraća od 12 metara. Također, propisana je obveza instalacije sustava daljinskog elektroničkog nadzora (engl. *remote electronic monitoring*, REM), poput CCTV kamera (engl. *closed-circuit television*), za plovila dulja od 18 metara koja predstavljaju visok rizik od nepoštovanja pravila, posebice u vezi s obvezom iskrcavanja ulova (izmjene čl. 13. Uredbe 1224/2009 o kontroli).[101]

4.3. Višegodišnji planovi upravljanja plavoperajnom tunom u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru prema Uredbi 2023/2053 o plavoperajnoj tuni

Temeljni pozitivni izvor prava, kada je riječ o višegodišnjim planovima upravljanja plavoperajnom tunom, jest Uredba 2023/2053 o plavoperajnoj tuni. Cilj je Uredbe 2023/2053 provesti višegodišnji plan upravljanja plavoperajnom tunom, kako ga je donio ICCAT, čija je namjena održati biomasu[102] plavoperajne tune iznad razina sposobnih za proizvodnju MSY-a. Drugim riječima, glavni je cilj ove uredbe osigurati održivo iskorištavanje ovog ribljeg resursa i dugoročno očuvanje populacije tune u skladu s međunarodnim obvezama. Propisi se primjenjuju na ribolov i uzgoj/tov te vrste.

Uredba obuhvaća pravila koja uređuju mjere upravljanja (godišnje planove ribolova, praćenja, kontrola i inspekcija te upravljanja uzgojem), tehničke mjere (npr. ribolovne sezone i minimalne veličine jedinke u ulovu), rekreacijski ribolov, kontrolne mjere (npr. popis plovila i klopki, bilježenje ulova, iskrcaj i prekrcaj, prebacivanje i praćenje videokamerama, stavljanje u kaveze i izlov, izvješćivanje, programi promatrača), izvršenje te stavljanje plavoperajne tune na tržište. U nastavku analiziramo najvažnije mjere u kontekstu postupka zbog povrede prava Unije (engl. *infringement procedure*) koji se vodio protiv Hrvatske.

4.3.1. Iskrcaj i prekrcaj plavoperajne tune (engl. landings and transhipments)

Prema čl. 5. t. 26. Uredbe 2023/2053 prekrcaj podrazumijeva pretovar svih ili nekih proizvoda ribarstva s jednog ribarskog plovila na drugo ribarsko plovilo. Prekrcaj plavoperajne tune na moru u vodama Unije izričito je zabranjen kako

[101] Vidi predmet C-194/24, *Italija protiv Parlamenta i Vijeća*, tužba podnesena 11. ožujka 2024. (*SL*, C/2024/3015). U navedenom predmetu Talijanska Republika osporava zakonitost novih mjera kontrole ribarstva, tvrdeći da je uvođenje obveze instaliranja sustava CCTV-a na ribarskim brodovima nerazmjerno te da se njime krši pravo ribara na privatnost i zaštitu osobnih podataka. Postupak je još uvijek u tijeku.

[102] Biomasa tune je ukupna masa tune u određenom moru u određenom trenutku.

bi se spriječio ilegalni ribolov.[103] Čl. 33. st. 3. Uredbe 2023/2053 propisano je da se sve operacije iskrcaja ili prekrcaja[104] moraju odvijati isključivo u lukama koje su države članice unaprijed odredile i prijavile. Zapovjednici brodova dužni su poslati službenu najavu dolaska nadležnim tijelima prije ulaska u samu luku. Operacija iskrcaja ili prekrcaja može započeti tek nakon što država luke izda izričito odobrenje za te radnje. Sljedivost svakog pojedinog ulova osigurana je putem obvezne primjene elektroničkog obrasca o ulovu plavoperajne tune.[105] Zabranjeno je zadržavanje na brodu, iskrcaj ili prodaja bilo koje jedinke tune koja je manja od propisane minimalne referentne veličine.[106] Države članice moraju osigurati, u skladu s čl. 57. Uredbe 2923/2053, da sva ribarska plovila duljine 12 metara preko svega ili više te sva plovila za tegalj koja imaju odobrenje za ribolov u vodama izvan jurisdikcije države članice zastave budu opremljena VMS-om radi stalnog nadzora pozicije. Također je propisana obveza prisutnosti promatrača na brodovima i u uzgajalištima kako bi se neovisno potvrdile količine ulova (vidi *infra*, t. 4.3.2.). Ribarska plovila koja sudjeluju u ovim aktivnostima moraju biti upisana u poseban ICCAT-ov registar ovlaštenih plovila u skladu s čl. 26. Uredbe 2023/2053.

Zapovjednici ulovnih plovila Unije u roku od 48 sati od dovršetka iskrcaja podnose iskrcajnu deklaraciju nadležnim tijelima države članice ili ugovorne stranke Konvencije u kojoj je proveden iskrcaj te svojoj državi članici zastave. U iskrcajnoj se deklaraciji navode količine iskrcane plavoperajne tune te područje na kojem su ulovljene. Svi se iskrcani ulovi važu. Država članica luke šalje zapisnik o iskrcaju tijelima države članice zastave ili ugovorne stranke Konvencije 48 sati nakon završetka iskrcaja.

---

[103] "Problem ilegalnog prekrcaja i dalje postoji jer se prijenosi događaju na otvorenom moru s malo regulatornog nadzora takvih praksi, stvarajući tzv. crnu rupu u lancima opskrbe morskim plodovima. Prekrcaj je učinkovita maska za ribolov NNN jer nakon što se riba preradi i pomiješa s drugim ulovom na brodovima za preradbu, provjera i identifikacija ilegalno ulovljenih proizvoda postaje mnogo teža… Na primjer, Zapadna Afrika smatra se "središtem prekrcaja", a 2010. godine Greenpeace International otkrio je brodove za preradbu ribe korištene u ilegalnim operacijama prekrcaja s 200 zarobljenih senegalskih ribara na brodu… Nezakoniti, neregulirani i neregulirani ribolov potkopava sigurnost luka i pomorstva te demotivira siguran, legalan i transparentan ribolov, što omogućuje kriminalne, pa čak i terorističke aktivnosti." Usp. Treanor, L. J., *Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing and National Security: Amending Federal Law to Navigate an Ocean of Illegality*, Tulane Maritime Law Journal, *vol*. 48, br. 3, 2024., str. 501 – 503.

[104] U Uredbi 2023/2053 razlikuju se prekrcaj od prebacivanja. Opširnije *infra*, t. 4.3.3.

[105] Više *infra*, t. 4.3.4.

[106] Vidi čl. 19. st. 1. Uredbe 2023/2053 i t. 3.1.

Zapovjednici ili predstavnici zapovjednika ribarskih plovila Unije koja sudjeluju u operacijama prekrcaja ispunjavaju ICCAT-ovu deklaraciju o prekrcaju i šalju je nadležnim tijelima svoje države članice zastave najkasnije pet radnih dana nakon datuma prekrcaja u luci. Zapovjednici ili predstavnici zapovjednika ribarskih plovila s kojih se obavlja prekrcaj ispunjavaju ICCAT-ovu deklaraciju o prekrcaju u skladu s formatom utvrđenim u Prilogu V. Uredbe 2023/2053. ICCAT-ova deklaracija o prekrcaju povezana je s eBCD-om kako bi se olakšala provjera podataka koji su u njoj sadržani.

4.3.2. Programi promatrača (engl. observer programmes)

Regionalni program promatrača prvi je put uspostavljen 2008. godine prema Preporuci ICCAT-a 08-05. Tada je preporuka bila da promatrač ne smije biti nacionalnosti države nad čijim se plovilima i uzgajalištima provodi program.[107] U 5. Odjeljku Uredbe 2023/2053 te dodatno njenim Prilogom VIII. uređen je Program promatrača u Uniji. Tom uredbom razlikuje se program nacionalnih promatrača (engl. *national observer programme*) i ICCAT-ov program regionalnih promatrača (engl. *ICCAT regional observer programme*).

Kada je riječ o programu nacionalnih promatrača, oni se raspoređuju na ribarska plovila i klopke država članica tako da je obuhvaćeno najmanje: (a) 20 % njezinih aktivnih pelagičnih koća (duljih od 15 metara); (b) 20 % njezinih aktivnih plovila s parangalima (duljih od 15 metara); (c) 20 % njezinih aktivnih brodova s mamcima (duljih od 15 metara); (d) 100 % plovila za tegalj; (e) 100 % izlova klopkama.

Zadaće nacionalnih promatrača su detaljno razrađene u Prilogu VIII. Uredbe 2023/2053. Tim je Prilogom propisano da kada je nacionalni promatrač raspoređen na ulovno plovilo, njegova je najvažnija zadaća procjena o broju i masi ulovljenih jedinki plavoperajne tune te provjera usklađenosti unosa u očevidniku s procjenom ulova tog nacionalnog promatrača. Ako je nacionalni promatrač raspoređen na klopki, njegove su zadaće provjeravati odobrenja za izlov koja su izdala nadležna tijela države članice klopke te ovjeravati informacije iz deklaracije o preradbi i/ili deklaracije o izlovu koju je ispunio zapovjednik plovila za preradbu ili predstavnik zapovjednika ili subjekt koji upravlja klopkom.

Prema čl. 39. st. 1. Uredbe 2023/2053 države članice dužne su osigurati da ICCAT-ov regionalni promatrač bude prisutan: (a) na svim plivaričarima koji

[107] Miletić *et al.*, *op. cit.* u bilj. 1, str. 27. Dopuštanje sudjelovanja promatrača iste nacionalnosti države nad čijim se plovilima i klopkama provodi program uvedeno je vjerojatno zbog nedostupnosti dovoljnog broja stranih promatrača.

imaju odobrenje za ribolov plavoperajne tune; (b) tijekom svakog prebacivanja plavoperajne tune s plivaričara; (c) tijekom svakog prebacivanja plavoperajne tune iz klopki u transportne kaveze; (d) tijekom svakog prebacivanja iz jednog kaveza za uzgoj u transportne kaveze, koji se tegle u drugo uzgajalište; (e) tijekom svakog stavljanja u kaveze plavoperajne tune u uzgajalištima; (f) tijekom svakog izlova plavoperajne tune u uzgajalištima; i (g) tijekom puštanja plavoperajne tune iz uzgajališnih kaveza u more.[108]

Zadaće ICCAT-ovih regionalnih promatrača su osobito sljedeće: (a) promatrati i bilježiti operacije ribolova i uzgoja u skladu s relevantnim ICCAT-ovim mjerama očuvanja i upravljanja, među ostalim pristupanjem snimkama stereoskopske kamere u vrijeme stavljanja u kaveze koja omogućuje mjerenje duljine i procjenu odgovarajuće mase; (b) potpisivati ICCAT-ove deklaracije o prebacivanju (engl. *ICCAT transfer declaration*, u nastavku: ITD) i BCD-e ako su informacije koje su u njima sadržane u skladu s njihovim zapažanjima. U suprotnom, ICCAT-ov regionalni promatrač u ITD-ima i BCD-ima navodi svoju prisutnost, razloge svojeg neslaganja te detaljno navodi pravila ili postupke koji se nisu poštovali; (c) obavljati znanstveni rad, među ostalim prikupljati uzorke na temelju smjernica SCRS-a. Obveza znanstvenog rada koja uključuje i prikupljanje uzoraka na temelju smjernica SCRS-a predviđena je i za nacionalnog promatrača (Prilog VIII, C Uredbe 2023/2053).

Obje vrste promatrača trebaju proći odgovarajuću obuku: u slučaju nacionalnih promatrača država članica je dužna osigurati da su promatrači propisno obučeni i imaju odobrenje prije raspoređivanja (čl. 38. st. 5. c Uredbe 2023/2053), dok regionalni promatrači moraju imati završeno tehničko osposobljavanje u skladu sa smjernicama koje je utvrdio ICCAT (Prilog VIII, II B a Uredbe 2023/2053).

4.3.3. Prebacivanje plavoperajne tune i njeno stavljanje u kaveze u uzgajalištima (engl. transfer and caging operations)

U skladu s čl. 5. t. 30. Uredbe 2023/2053 stavljanje u kaveze uključuje premještanje žive plavoperajne tune u kaveze u uzgajalištima i njihovo kasnije hranjenje radi tovljenja i povećanja ukupne biomase. Subjekt koji upravlja uzgajalištem dužan je ishoditi prethodno odobrenje od nadležnog tijela države članice uzgajališta za stavljanje u kaveze[109] koje je o njemu dužno odlučiti u

[108] Nova ICCAT-ova Preporuka 24-05 propisuje obveznu prisutnost ICCAT-ovih promatrača u jednakim slučajevima.

[109] Države članice uzgajališta osiguravaju da njihova kontrolna tijela prate stavljanje u kaveze koristeći se konvencionalnim i stereoskopskim kamerama. Videozapisi

roku od tri dana.[110] Nadležno tijelo države članice odgovorne za ulovno plovilo ili klopku odbit će izdati odobrenje za stavljanje u kaveze ako smatra: (a) da ulovno plovilo ili klopka kojima je ulovljena riba nisu imali dovoljnu kvotu za plavoperajnu tunu koju treba staviti u kaveze; (b) da ulovno plovilo ili klopka nisu propisno prijavili količinu ribe koju treba staviti u kaveze; ili (c) da ulovno plovilo ili klopka koji su prijavili ulov ribe nema valjano odobrenje za ribolov. Ako nadležno tijelo odbije odobriti stavljanje u kaveze, o tome obavješćuje nadležno tijelo države članice ili ugovorne stranke Konvencije uzgajališta te od njih traži da zaplijeni ulove i pusti ribu u more. Države članice uzgajališta osiguravaju da njihova kontrolna tijela prate stavljanje u kaveze koristeći se konvencionalnim i stereoskopskim kamerama.[111] Videozapisi se izrađuju za svako stavljanje u kaveze u skladu s minimalnim standardima za postupke snimanja videozapisa utvrđenima u Prilogu X.[112]

Ako postoji razlika veća od 10 % između broja ili mase koju je utvrdilo nadležno tijelo države članice uzgajališta i odgovarajućih iznosa prijavljenih u ICCAT-ovoj deklaraciji o stavljanju u kaveze, nadležno tijelo države članice uzgajališta pokreće istragu kako bi utvrdilo razloge odudaranja i, prema potrebi, prilagođava broj i/ili masu jedinki plavoperajne tune koje su stavljene u kaveze (čl. 51. st. 2. Uredbe 2023/2053).

Operacije prebacivanja u smislu čl. 5. točke 35. Uredbe 2023/2053 obuhvaćaju prebacivanje: (a) žive plavoperajne tune iz mreže ulovnog plovila u transportni kavez; (b) žive plavoperajne tune iz klopke u transportni kavez, neovisno o prisutnosti plovila za tegalj; (c) žive plavoperajne tune iz jednog transportnog kaveza u drugi; (d) kaveza sa živom plavoperajnom tunom s jednog plovila za

izrađuju se za svako stavljanje u kaveze u skladu s minimalnim standardima za postupke snimanja videozapisa utvrđenima u Prilogu X (čl. 49. st. 1. Uredbe 2023/2053).

[110] U skladu s čl. 45. st. 2. Uredbe 2023/2053 zahtjev za stavljanje u kaveze treba sadržavati sljedeće informacije: (a) broj i masu jedinki plavoperajne tune koje treba staviti u kaveze kako je navedeno u ITD-u; (b) relevantni ITD; (c) broj dotičnih eBCD-ova, kako ih je potvrdilo i ovjerilo nadležno tijelo države članice ili ugovorne stranke Konvencije zastave ulovnog plovila ili klopke; (d) sva izvješća o ribi koja je uginula tijekom prijevoza, zabilježena u skladu s Prilogom XIII.

[111] Stereoskopska kamera je kamera s dvjema lećama ili više njih, koja ima odvojeni senzor slike ili kadar za svaku leću, što omogućuje bilježenje trodimenzionalnih slika za potrebe mjerenja duljine ribe (čl. 5. t. 42. Uredbe 2023/2053).

[112] Države članice uzgajališta osiguravaju da za svako stavljanje u kaveze subjekt koji upravlja uzgajalištem podnese ICCAT-ovu deklaraciju o stavljanju u kaveze u roku od tjedan dana od stvarnog stavljanja u kaveze, koristeći se obrascem navedenim u Prilogu XIV (čl. 5. t. 42. Uredbe 2023/2053).

tegalj na drugo; (e) žive plavoperajne tune iz kaveza u kavez unutar istog uzgajališta (prebacivanje unutar uzgajališta); (f) žive plavoperajne tune iz kaveza za uzgajanje u transportni kavez.

Posebno se uređuje "kontrolno prebacivanje" kao ponavljanje bilo kojeg prebacivanja koje se provodi na zahtjev kontrolnih tijela i "dobrovoljno prebacivanje" kao ponavljanje svakog prebacivanja koje je dobrovoljno obavio subjekt davatelj.[113] Ta se prebacivanja izvode u slučajevima kada videozapis iz čl. 43. ne ispunjava standarde iz Priloga X. Uredbe 2023/2053, osobito ako njegova kvaliteta i jasnoća nisu dostatne da bi se utvrdio broj jedinki plavoperajne tune koje se prebacuju. Također, razlikuje se "prvo prebacivanje" koje podrazumijeva prebacivanje žive plavoperajne tune iz okružujuće mreže plivarice ili klopke u transportni kavez od "daljnjeg prebacivanja" koje uključuje svako prebacivanje koje se obavlja nakon prvog prebacivanja i prije stavljanja u kaveze na odredišnom uzgajalištu.[114]

Prema čl. 40. st. 1. i 5. Uredbe 2023/2053 prije početka operacije prebacivanja, uključujući dobrovoljno prebacivanje, subjekt davatelj državi članici zastave, uzgajališta ili klopke šalje prethodnu obavijest o prebacivanju. Država članica u roku od 48 sati od podnošenja prethodne obavijesti o prebacivanju odobrava ili odbija odobriti prebacivanje. U skladu s čl. 41. Uredbe 2023/2053 država članica odbit će prijedlog za prebacivanje i izdati nalog za puštanje plavoperajne tune ako smatra: (a) da ulovno plovilo ili klopka za koju je prijavljen ulov ribe nisu imali dovoljnu kvotu; (b) da ulovno plovilo ili klopka nisu propisno prijavili broj i masu jedinki plavoperajne tune ili nije bilo odobreno stavljanje u kaveze jedinki plavoperajne tune; (c) da ulovno plovilo ili klopka koji su prijavili ulov ribe nisu imali valjano odobrenje za ribolov plavoperajne tune; d) da plovilo za tegalj koje je prijavilo primitak prebačene ribe nije upisano u ICCAT-ov registar drugih ribarskih plovila iz čl. 26. ili nije opremljeno potpuno funkcionalnim uređajem VMS; ili (e) da odredišno uzgajalište nije navedeno kao aktivno u ICCAT-ovu registru objekata za uzgoj plavoperajne tune. Na kraju prebacivanja subjekt davatelj ispunjava i šalje nadležnim tijelima države članice zastave ili klopke, ICCAT-ovu regionalnom promatraču (ako je njegova prisutnost obvezna) i zapovjedniku plovila za tegalj ili subjektu koji upravlja odredišnim uzgajalištem (ako je to primjenjivo) ITD.

[113] Subjekt davatelj je zapovjednik ili predstavnik zapovjednika ulovnog plovila ili plovila za tegalj ili subjekt ili predstavnik subjekta koji upravlja uzgajalištem ili klopkom (čl. 5. t. 43. Uredbe 2023/2053).

[114] Vidi čl. 5. t. 36., 38., 39. i 40. Uredbe 2023/2053.

Subjekt davatelj koji obavlja prebacivanje dužan je, prema čl. 43. st. 1. Uredbe 2023/2053, osigurati da se prebacivanje prati podvodnom videokamerom kako bi se utvrdio broj jedinki plavoperajne tune koje se prebacuju. Snimanje videokamerom provodi se u skladu s minimalnim standardima i postupcima u Prilogu X. Uredbe 2023/2053. Nadležna tijela države članice subjekta davatelja istražuju sve slučajeve u kojima postoji razlika veća od 10 % između broja jedinki plavoperajne tune koje je u ITD-u prijavio subjekt davatelj i broja jedinki plavoperajne tune koje je utvrdio ICCAT-ov regionalni promatrač ili nacionalni promatrač.

4.3.4. Obrazac o ulovu plavoperajne tune (engl. ICCAT bluefin tuna catch document)

ICCAT je, počevši od 2008. godine, uveo obvezno korištenje obrasca koji prati ribu od ulova do tržišta, tzv. dokument ili obrazac o ulovu plavoperajne tune (BCD) koji je postupno zamijenjen elektroničkim obrascem o ulovu plavoperajne tune (eBCD). Program dokumentiranja ulova atlantske plavoperajne tune (engl. *ICCAT Bluefin Tuna Catch Documentation Program*) uveden je radi dodatne kontrole ulova, uzgoja i prometa plavoperajne tune.[115]

Forma BCD obrasca, bilo da se radi o njegovoj papirnatoj ili elektroničkoj verziji, standardizirana je i jednaka u svim državama ugovornim stankama Konvencije ICCAT-a. BCD obrasci neprenosivi su i imaju jedinstven identifikacijski broj. U RH te obrasce izdaje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (u nastavku: nadležno Ministarstvo) svakom plovilu ili uzgajalištu koje ima ICCAT broj. ICCAT broj jedinstveni je broj plovila ili uzgajališta tune koje je ovlašteno za gospodarski ribolov ili uzgoj tuna, a koji moraju biti evidentirani u ICCAT-ovu registru.

BCD obrazac u dijelu koji se odnosi na ulov i tegljenje ispunjava zapovjednik ribarskog plovila ili njegov ovlašteni zastupnik. Subjekt koji upravlja uzgajalištem ili njegov ovlašteni zastupnik popunjava dio o uzgoju i izlovu. U dijelu dokumenta koji se odnosi na promet obrazac ispunjava i potpisuje prodavač/izvoznik, kupac/uvoznik ili njihov ovlašteni zastupnik. BCD obrazac potpisuju i nacionalni promatrač ili ICCAT-ov regionalni promatrač, ovisno o tome koji je od njih nadležan za nadgledanje konkretne operacije ulova, uzgoja ili izlova. BCD (i eBCD) obrasce nakon svake izvršene radnje ovjerava nadležno Ministarstvo, te dostavlja Komisiji koja ih prosljeđuje Tajništvu ICCAT-a.

[115] Vidi Miletić *et al.*, *op. cit.* u bilj. 1, str. 28.

ICCAT Preporuka 21-18 bila je važan korak u osiguravanju pune operativnosti sustava eBCD-a nakon njegove početne faze uvođenja.[116] Potvrdila je da je korištenje eBCD sustava obvezno za sve ugovorne strane. Preporuka 24-16 predstavlja najnoviju dopunu sustava za dokumentiranje ulova plavoperajne tune, kojom se uporaba eBCD sustava nastavlja potvrđivati kao obvezna za sve ugovorne strane. Korištenje papirnatog BCD-a (iznimno od obveznog eBCD sustava) prema Preporuci 24-16 opravdano je samo u strogo definiranim situacijama, kao što su primjerice propisane manje količine ulova, tehničke poteškoće ili trgovanje s državama koje nisu članice ICCAT-a (vidi, paragraf 6 Preporuke 24-16).

Propisi EU-a, izravno primjenjivi u RH, također predviđaju obvezno korištenje eBCD-a. Na temelju čl. 62. Uredbe 2023/2053 u Uniji se zabranjuje trgovina, iskrcaj, uvoz, izvoz, stavljanje u kaveze radi tova ili uzgoja, ponovni izvoz i prekrcaj plavoperajne tune ako joj nije priložena točna, potpuna i ovjerena dokumentacija koja se zahtijeva na temelju pravnih akata Unije kojima se provode ICCAT-ova pravila o programu dokumentiranja ulova plavoperajne tune. Taj je obrazac tzv. digitalna putovnica svake ulovljene tune koja omogućuje njezinu potpunu sljedivost od trenutka ulova preko uzgoja u kavezima pa sve do konačnog tržišta (izvoza ili prodaje). Bez ispravnog eBCD dokumenta, tuna se ne može legalno staviti na domaće tržište ni izvesti.

Hrvatski propisi kojima se provode pravila EU-a i usklađivanje s preporukama ICCAT-a predviđaju obvezno korištenje eBCD-a. Prema čl. 84. Zakona o morskom ribarstvu i čl. 39. a Zakona o akvakulturi kršenje čl. 62. st.1. Uredbe 2023/2053, odnosno neprimjena ICCAT-ovih pravila o programu dokumentiranja ulova plavoperajne tune je prekršaj za koji je propisana novčana kazna. Nadalje, Pravilnik o ribolovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) plivaricom tunolovkom te uvjetima i kriterijima za ostvarivanje prava na dodjelu individualne plivaričarske kvote predviđa obvezu unosa podataka u eBCD.[117] Također, Pravilnik o označavanju uzgojnih instalacija, praćenju radnji na uzgajalištima i sljedivosti tijekom uzgoja plavoperajnih tuna (*Thunnus thynnus*) propisuje popunjavanje eBCD-a prilikom stavljanja u kaveze, prebacivanja, nasumičnih kontrola te izlova.[118]

---

[116] Uvođenje programa elektroničke dokumentacije ulova atlantske plavoperajne tune započeto je ICCAT-ovom Preporukom 07-10.

[117] Npr. ovaj propis određuje da se svaka tuna koja ugine tijekom prebacivanja mora evidentirati u eBCD. Narodne novine, br. 63/2022, 38/2023, 30/2024, 123/2024, 46/2025 i 66/2025.

[118] Narodne novine, br. 63/2022, 53/2023, 86/2025.

5. POSTUPAK ZBOG POVREDE PRAVA UNIJE PROTIV RH U SVEZI S PROVOĐENJEM KONTROLE NAD UZGAJALIŠTIMA PLAVOPERAJNE TUNE U RH

Komisija je potkraj srpnja 2019. godine provela reviziju kako bi provjerila provedbu propisa Unije u pogledu ulova i uzgoja plavoperajne tune u Hrvatskoj. Fokus je bio na operacijama prebacivanja i stavljanja u kaveze, tijekom kojih se provodi precizna procjena broja i mase plavoperajnih tuna. Dodatno, ispitivali su se postupci unakrsne provjere i potvrđivanje podataka uključenih u sustav eBCD-a. Revizija je upozorila na nedostatke u hrvatskom sustavu kontrole ribarstva kada je riječ o plavoperajnoj tuni, koji bi mogli dovesti u pitanje njegovu usklađenost s pravilima ZRP-a, uključujući specijalne propise EU-a koji se odnose na plavoperajnu tunu. U skladu s čl. 102. stavkom 2. Uredbe 1224/2009 o kontroli, Komisija je zatražila od Hrvatske provođenje administrativne istrage, s rokom za izvješćivanje od tri mjeseca, u cilju dobivanja detaljnijih informacija. Međutim, službe Komisije smatrale su kako informacije koje je Hrvatska dostavila u kontekstu provedene administrativne istrage nisu jamčile da su utvrđeni nedostatci uklonjeni.

Stoga je Komisija u veljači 2022. godine započela postupak zbog povrede prava Unije (engl. *infrigement procedure*)[119, 120], uputivši RH službenu opomenu.[121] Vladi RH ostavljen je rok za očitovanje od dva mjeseca. Dopisom od 8. travnja 2022. Hrvatska je dostavila odgovor na službenu opomenu.

[119] Članak 258. UFEU-a ovlašćuje Europsku komisiju da, u ulozi "čuvarice Ugovora", pokrene postupak protiv države članice koja ne ispunjava svoje obveze proizašle iz prava Unije. Ovaj postupak zbog povrede prava započinje slanjem pisma službene obavijesti (engl. *letter of formal notice*), odnosno službene opomene dotičnoj državi članici, koja je dužna dostaviti odgovor u zadanom roku. Ako Komisija ne zaprimi zadovoljavajuće očitovanje te zaključi da država članica i dalje krši pravo Unije, upućuje joj obrazloženo mišljenje (engl. *reasoned opinion*). Tim aktom formalno poziva državu članicu da u određenom roku obavijesti Komisiju o mjerama poduzetima u svrhu usklađivanja s pravom Unije. U slučaju da država članica propusti poduzeti potrebne mjere, Komisija može podnijeti tužbu Sudu Europske unije (engl. *referral to the Court*). Ipak, u približno 95 % slučajeva, države članice ispune svoje obveze i usklade nacionalno zakonodavstvo prije upućivanja predmeta Sudu. Vidi, https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law/infringement-procedure_en (15. 5. 2026).

[120] Postupak INFR(2021)2259 – kontrola nad uzgajalištima plavoperajne tune u Hrvatskoj.

[121] Vidi, INFR(2021)2259, C(2022)196 final, Bruxelles, 9. 2. 2022.

Također, treba napomenuti kako su u ožujku 2022. službe Komisije provele ponovni revizijski posjet usmjeren na aktivnosti kontrole i inspekcije koje provode hrvatska tijela na uzgajalištima plavoperajne tune, za referentno razdoblje od siječnja 2020. do ožujka 2022. Kako revizijom nisu utvrđene tražene promjene u hrvatskom sustavu kontrole uzgajališta plavoperajne tune, Komisija je u rujnu 2022. godine poslala službeni zahtjev za usklađivanje s pravom EU-a, odnosno obrazloženo mišljenje[122] Hrvatskoj pozvavši je da poduzme potrebne mjere kako bi u roku od dva mjeseca od primitka obrazloženog mišljenja postupila u skladu s njim. Obrazloženim mišljenjem dovedeno je u pitanje adekvatno provođenje kontrole i inspekcije aktivnosti povezanih s uzgojem plavoperajne tune, kako su regulirane pravom EU-a. Komisija se pozvala na čl. 36. st. 3. Osnovne uredbe o ZRP-u kojim je propisano je da su države članice dužne donijeti prikladne mjere za osiguranje kontrole, inspekcije i provedbe pravila ZRP-a. U tom smislu, čl. 5. st. 1. i 3. Uredbe 1224/2009 o kontroli propisano je da države članice moraju nadzirati aktivnosti koje na njihovu području obavljaju gospodarski subjekti, uključujući premještanje ribe u kaveze ili u objekte za akvakulturu te su obvezne provesti odgovarajuće mjere kako bi osigurale kontrolu, inspekcijske preglede i izvršenje u vezi s aktivnostima koje se obavljaju u okviru ZRP-a. U Obrazloženom mišljenju navedeno je kako RH nije u potpunosti uskladila aktivnosti povezane s uzgojem plavoperajne tune sa zahtjevima gornjih uredbi EU-a jer nije ispunila obveze koje proizlaze iz:

a) Čl. 45. st. 1. i čl. 46. st. 9. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni[123] jer "RH nije pokrenula istrage i poduzela potrebne daljnje mjere u slučajevima moguće neusklađenosti u pogledu odstupanja višeg od 10 %". Konkretno, radilo se o nepravilnostima u pogledu odstupanja višeg od 10 % utvrđenoga čl. 45. st. 1. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni, odnosno razlike između broja jedinki plavoperajne tune prema procjeni subjekta koji upravlja uzgajalištem i količina koje su utvrdila kontrolna tijela dotične države članice i čl. 46. st. 9. te uredbe, odnosno razlikom između količina plavoperajne tune stavljenih u kaveze i prijavljenih ulovljenih količina.[124] U takvim slučajevima kontrolna tijela države članice dužna su pokrenuti istragu i poduzeti daljnje mjere. Revizijom iz 2019.

---

[122] Vidi, INFR(2021)2259, C(2023)5751 final, Bruxelles, 28. 9. 2023.

[123] U vrijeme donošenja Obrazloženog mišljenja na snazi je bila Uredba (EU) 2016/1627 koja je stavljena izvan snage Uredbom 2023/2053. Vidi, Uredbu (EU) 2016/1627 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2016. o višegodišnjem planu oporavka plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 302/2009, SL L 252, 16. 9. 2016., str. 1 – 52.

[124] Pravilo o dopuštenom odstupanju od 10 % i provođenju istrage u slučaju njegovog kršenja propisano je i čl. 44. i 55. važeće Uredbe 2023/2053 o plavoperajnoj tuni.

utvrđeno je kako su u razdoblju između 2016. i 2019. godine "hrvatska tijela otkrila samo četiri prekršaja povezana s aktivnostima uzgoja plavoperajne tune u vodama pod njihovom suverenošću, dok su revizijom iz 2019. službe Komisije za isto razdoblje utvrdile, među ostalim usporedbom e-očevidnika, deklaracija o prebacivanju i stavljanju u kaveze, podataka u eBCD-u i dostupnih videozapisa, još 32 dodatna slučaja moguće neusklađenosti". To upućuje na to kako znatan broj nepravilnosti nije ni otkriven. Slijedom navedenoga, Komisijine službe zaključile se kako sustav kontrole uzgoja plavoperajne tune u Hrvatskoj nije bio sustavan i učinkovit u osiguravanju točnosti podataka o ulovu i stavljanju tune u kaveze.

b) Čl. 35. st. 1. i čl. 44. st. 1. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni u vezi s Prilogom IX. toj uredbi jer "RH nije osigurala pravilno praćenje prebacivanja i stavljanja plavoperajnih tuna u kaveze".[125] U skladu s čl. 35. st. 1. te uredbe, zapovjednik ulovnog plovila ili plovila za tegalj ili subjekt koji upravlja uzgajalištem plavoperajne tune mora osigurati praćenje prebacivanja podvodnom videokamerom kako bi se provjerio broj jedinki ribe koje se prebacuje. Dodatno, u skladu s čl. 44. st. 1. Uredbe 2016/1627, svaka država članica odgovorna za uzgajalište dužna je osigurati nadzor stavljanja u kaveze podvodnom videokamerom. Za snimanje se rabe sustavi stereoskopskih kamera ili alternativne tehnike koje osiguravaju jednaku preciznost (čl. 46. st. 2. Uredbe 2016/1627).

Videozapisi snimljeni u svrhu osiguravanja usklađenosti s prethodno navedenim odredbama moraju ispunjavati tehničke zahtjeve utvrđene u Prilogu IX. te uredbe, uključujući i njihovu dovoljnu kvalitetu kako bi se mogao procijeniti broj plavoperajnih tuna koje se prebacuje ili stavlja u kaveze. Službe Komisije utvrdile su da su u "videozapisi operacija povezanih s plavoperajnom tunom u više slučajeva nedostajali ili su bili oštećeni ili nečitljivi".[126] Nadalje, u očitovanju RH nisu bili sadržani podatci o stavljanju plavoperajne tune u kaveze već samo podatci o prebacivanju. Dodatno, revizijom iz 2019. godine utvrđeno je da hrvatska tijela nisu provodila nasumične kontrole koje uključuju prebacivanje svih jedinki plavoperajne tune iz kaveza uzgajališta u druge kaveze uzgajališta kako bi se broj jedinki plavoperajne tune mogao prebrojiti s pomoću kontrolnih videozapisa.[127]

[125] Praćenje prebacivanja i stavljanja plavoperajnih tuna u kaveze regulirano je čl. 43. i 49. Uredbe 2023/2053.

[126] Službe Komisije izvijestile su da brojanje ribe nije bilo moguće za barem 21 % videozapisa analiziranih 2017., 3 % videozapisa analiziranih 2018. i 10 % videozapisa analiziranih 2019. Za 2016. Hrvatska nije dostavila podatke tijekom revizije iz 2019. ni u administrativnoj istrazi. Vidi, INFR(2021)2259, C(2023)5751 final, Bruxelles, 28. 9. 2023., t. 2 4.

[127] Nadležno tijelo države članice uzgajališta može dopustiti odstupanje od najviše 5 % između broja jedinki plavoperajne tune koji proizlazi iz kontrolnog prebacivanja i

c) Čl. 55. st. 2. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni u vezi s čl. 109. Uredbe 1224/2009 o kontroli jer "RH nije provodila unakrsne provjere svih relevantnih podataka". U tom smislu, Komisija je u službenoj opomeni, na temelju provedenih revizija 2019. i 2021. godine, utvrdila da "Hrvatska nije provela učinkovite usporedbe količina po vrstama evidentiranih u očevidniku ribarskih plovila ili količina po vrstama evidentiranih u deklaraciji o prebacivanju ili prekrcaju s količinama evidentiranima u deklaraciji o stavljanju u kaveze i svim drugim relevantnim dokumentima"[128] u skladu s čl. 109. st. 2. Uredbe o kontroli.[129]

Također, čl. 55. st. 2. Uredbe 2016/1627 propisano je da nadležna tijela države članice provode unakrsne provjere svih stavljanja u kaveze, u skladu s čl. 109. st. 2. t. (a) Uredbe 1224/2009 o kontroli, čijim je čl. 5. propisano i da, ako se utvrdi nepodudarnost podataka, dotična država članica obavlja potrebne istrage i poduzima potrebne daljnje mjere.

d) Čl. 42., čl. 45. st. 1. i čl. 55. st. 2. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni u vezi s čl. 109. st. 2. i 5. Uredbe o kontroli "zbog neispunjenja obveze unakrsnog provjeravanja i potvrđivanja podataka o plavoperajnoj tuni unesenih u sustav eBCD". Na temelju čl. 42. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni, države članice moraju zabraniti svako stavljanje u kaveze plavoperajne tune za potrebe uzgoja koje nije popraćeno dokumentacijom koju zahtijeva ICCAT, u skladu s Uredbom (EU) br. 640/2010.[130] Podatci u eBCD-u koji prati plavoperajnu tunu moraju biti točni i potpuni, u skladu sa zahtjevima iz čl. 4. Uredbe (EU) br. 640/2010. U skladu s čl. 45. st. 1. Uredbe o plavoperajnoj tuni, ako se broj jedinki plavope-

broja jedinki za koje se očekuje da će biti u kavezu. Vidi, čl. 56. e, st. 6. Uredbe 2023/2053.

[128] Unakrsne kontrole na sličan su način regulirane i u čl. 60. važeće Uredbe 2023/2053.

[129] Države članice obavljaju unakrsne provjere te analiziraju i provjeravaju sljedeće podatke pomoću računalnih algoritama i drugih automatiziranih mehanizama: i. podatke sustava za praćenje plovila; ii. podatke o ribolovnim aktivnostima; iii. podatke navedene u prekrcajnim deklaracijama, prijevoznim dokumentima i prodajnim listovima; iv. podatke navedene u povlasticama i odobrenjima za ribolov; v. podatke iz izvješća o inspekcijskom pregledu; vi. podatke o snazi motora (čl. 109. st. 2. t. (a) Uredbe 1224/2009 o kontroli).

[130] Uredba 640/2010 Uredba (EU) br. 640/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o uspostavi programa za dokumentaciju o ulovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) i o izmjenama i dopunama Uredbe Vijeća (EZ) br. 1984/2003 (SL L 194, 24.7.2010.). stavljena je izvan snage Uredbom (EU) 2023/2833 Europskog Parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2023. o uspostavi programa dokumentiranja ulova plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) i o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 640/2010 (SL L 20. 12. 2023., str. 1 – 25).

rajne tune razlikuje za više od 10 % od procjene regionalnih promatrača, država članica mora pokrenuti istragu.[131] Nadalje, čl. 45. st. 2. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni propisano je da se do objave rezultata potrebnih istraga ne smije obavljati izlov niti potvrđivati odjeljak eBCD-a koji se odnosi na uzgoj. Dodatno, države članice dužne su provoditi unakrsne provjere podataka u skladu s čl. 109. stavcima 2. i 5. Uredbe o kontroli (vidi *supra*, pod c). Tijekom revizijskog posjeta koji su službe Komisije provele u 2019. godini revizori su izvijestili kako nadležna hrvatska tijela nisu provodila naprijed navedene radnje na učinkovit i sustavan način čime je prekršena obveza osiguravanja točnosti svih relevantnih podataka o ribolovnim aktivnostima iz čl. 109. st. 2. Uredbe 1224/2009 o kontroli.

e) Čl. 85. i čl. 89. st. 1. Uredbe o kontroli i čl. 43. st. 1. Uredbe 1005/2008 o ribolovu NNN jer "RH nije poduzela odgovarajuće mjere, uključujući pokretanje upravnih ili kaznenih postupaka protiv zapovjednika plovila koji su prekršili pravila ZRP-a ili protiv druge osobe odgovorne za takvo kršenje".

Na temelju čl. 85. Uredbe 1224/2009 o kontroli, ako u okviru inspekcijskog pregleda ili nakon njega nadležna tijela države članice otkriju da su prekršena pravila ZRP-a, dužna su poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući neposredne izvršne mjere iz čl. 91. te Uredbe, protiv zapovjednika ili druge pravne i fizičke osobe odgovorne za takav prekršaj. Također, čl. 89. st. 1. Uredbe o kontroli, propisano je da države članice osiguravaju sustavno poduzimanje odgovarajućih mjera protiv fizičkih ili pravnih osoba za koje se sumnja da su prekršile neko od pravila ZRP-a. U skladu s tim, i čl. 43. st. 1. Uredbe o ribolovu NNN propisano je da, ako se za fizičku osobu sumnja da je počinila teški prekršaj ili ako se za pravnu osobu sumnja da je odgovorna za takav prekršaj, države članice moraju započeti punu istragu i poduzeti neposredne izvršne mjere.[132]

f) Čl. 109. st. 2. Uredbe o kontroli jer "RH nije osigurala točnost svih ostalih relevantnih podataka o ribolovnim aktivnostima". Komisija je upozorila na to definicija ribolova NNN, kako je utvrđena u čl. 2. st. 1. Uredbe o ribolovu NNN, uz ostalo uključuje neprijavljene ribolovne aktivnosti. U čl. 2. st. 3. Uredbe o

[131] Jednake obveze država članica proizlaze i iz čl. 44. i 47. važeće Uredbe 2023/2053.

[132] Neposredne izvršne mjere u čl. 43. Uredbe o ribolovu NNN navedene su egzemplifikativno i mogu obuhvaćati: (a) neposredni prekid ribolovnih aktivnosti; (b) preusmjeravanje ribarskog plovila u luku; (c) preusmjeravanje prijevoznog sredstva na drugu lokaciju radi inspekcije; (d) naređivanje jamčevine; (e) zapljena ribolovnih alata, ulova ili proizvoda ribarstva; (f) privremeno zaustavljanje dotičnog ribarskog plovila ili prijevoznog sredstva; (g) privremeno ukidanje odobrenja za ribolov. U svakom slučaju, moraju biti takve da spriječe nastavak dotičnog teškog prekršaja i omoguće nadležnim tijelima dovršetak istragu.

ribolovu NNN neprijavljene ribolovne aktivnosti definirane su kao ribolovne aktivnosti koje nisu prijavljene ili koje su pogrešno prijavljene odgovarajućem nacionalnom tijelu. Prema toj definiciji, neispunjenje obveze točnog prijavljivanja ulova smatra se ribolovom NNN. Revizijama je utvrđeno kako RH nije osigurala točnost svih evidentiranih podataka u skladu s čl. 109. stavkom 2. Uredbe 1224/2009 o kontroli i čl. 42. Uredbe 2016/1627 o plavoperajnoj tuni. "Time što nije osigurala točno evidentiranje jedinki plavoperajne tune u deklaracijama o stavljanju u kaveze i eBCD-ima, nije uspjela osigurati ni učinkovitost sustava EU-a za sprečavanje ribolova NNN, odvraćanje od njega i njegovo zaustavljanje u skladu s čl. 1. stavkom 2. Uredbe 1005/2008 o ribolovu NNN."

5.1. Obustava postupka zbog povrede prava Unije protiv Hrvatske i izmjena relevantnih nacionalnih propisa

U Komisijinom registru o povredama prava EU-a (engl. *infringement decisions database*) s datumom 14. lipnja 2024. godine zavedena je odluka o zatvaranju postupka "INFR(2021)2259 – kontrola nad uzgajalištima plavoperajne tune u Hrvatskoj".[133] U odluci se navodi tijek postupka te se u kratkim crtama navode povrede prava EU-a na koje je upozoreno u službenoj opomeni i obrazloženom mišljenju (vid *supra*, t. 5.) te razlozi obustave postupka.

U provedenom postupku Komisija je utvrdila kako je "RH unaprijedila nacionalni sustav kontrole ribarstva, usvojivši mjere i operativne postupke kako bi osigurala unakrsne provjere i praćenje prijenosa plavoperajne tune u uzgajališta, između njih i unutar njih, kao i daljnje praćenje/sljedivost plavoperajne tune". Komisija smatra kako navedeno upućuje na to da su kršenja Osnovne uredbe o ZRP-u, Uredbe o kontroli i Uredbe o plavoperajnoj tuni otklonjena. Nadalje, u tom su kontekstu otklonjena i posljedična kršenja Uredbe o ribolovu NNN. Stoga je utvrđeno da je Hrvatska "na zadovoljavajući način uklonila nedostatke na koje je ukazano u Obrazloženom mišljenju".

Kao što je uvodno navedeno, temeljni nacionalni pravni okvir kojim je reguliran ribolov i uzgoj plavoperajne tune čine Zakon o morskom ribarstvu i Zakon o akvakulturi. To je područje uređeno i nizom podzakonskih akata kojima se u pravilu izvršavaju obveze koje proizlaze iz ICCAT-ovih preporuka i prava EU-

[133] Izvadak iz registra dostavljen nam je na temelju našeg zahtjeva za pristup dokumentima EU-a putem službenog portala Europske komisije. Vidi, Europska komisija, Portal za podnošenje zahtjeva za pristup dokumentima Europske komisije, https://ec.europa.eu/transparency/documents-request/home (29.4.2026).

a.[134] Zakon o morskom ribarstvu, kada je riječ o plavoperajnoj tuni, postavlja okvir za upravljanje ovim ribljim resursom, nadzor i kažnjavanje prekršitelja. Zakon o morskom ribarstvu služi kao krovni propis koji omogućuje nadležnom Ministarstvu da kroz pravilnike strogo kontrolira tko, koliko i gdje smije loviti tunu, osiguravajući njeno praćenje od mora do stola. Kada je riječ o upravljanju resursom i kvotama, Zakon daje ovlaštenje nadležnom Ministarstvu da raspodjeljuje ukupnu državnu ulovnu kvotu tune na pojedine kategorije ribolova.

U skladu s tim, Pravilnikom o ribolovnim mogućnostima i raspodjeli državne kvote u 2026. godini za ribolov plavoperajne tune propisan je način raspodjele ukupne državne ulovne kvote u 2026. koja iznosi 1238,13 tona na gospodarski ribolov i negospodarski ribolov i njihove potkategorije, ribolovni kapacitet u gospodarskom ribolovu, pravila vezana uz prilov i odbačaj te vremenska ograničenja obavljanja ribolova.[135]

Također, Zakon o morskom ribarstvu predviđa i strogu kontrolu sljedivosti propisujući da sva plovila koja love tunu moraju imati funkcionalan sustav VMS-a i e-očevidnik za elektroničko izvješćivanje o ribolovu.[136]

Čl. 84. Zakona o morskom ribarstvu propisane su visoke novčane kazne za kršenje Uredbe 2023/2053 poput obavljanja ribolova tijekom lovostaja[137],

[134] Pravilnici koji reguliraju tunolov u Hrvatskoj su: Pravilnik o ribolovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) udičarskim alatima i uvjetima i kriterijima za ostvarivanje prava na dodjelu individualne udičarske kvote, Narodne novine, br. 20/2019, 77/2019, 147/2020, 116/2021, 53/2022, 3/2026; Odluka o upisu ulovnih ribarskih plovila udičarskim alatima u Registar ulovnih plovila ICCAT-a u 2025. godini, Narodne novine, br. 52/2025; Pravilnik o rekreacijskom ribolovu trofejnih primjeraka tune (*Thunnus thynnus*), Narodne novine, br. 53/2022; Pravilnik o ribolovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) plivaricom tunolovkom te uvjetima i kriterijima za ostvarivanje prava na dodjelu individualne plivaričarske kvote, Narodne novine, br. 63/2022, 38/2023, 30/2024, 123/2024, 46/2025, 66/2025; Odluka o upisu ulovnih ribarskih plovila koja obavljaju ribolov plivaricom tunolovkom u Registar ulovnih brodova ICCAT-a u 2025. godini, Narodne novine, br. 80/2025.
Pravilnici koji reguliraju uzgoj tune su: Pravilnik o označavanju uzgojnih instalacija, praćenju radnji na uzgajalištima i sljedivosti tijekom uzgoja plavoperajnih tuna (*Thunnus thynnus*), Narodne novine, br. 63/2022, 53/2023, 86/2025; Pravilnik o raspolaganju kapacitetom uzgoja tuna i dozvoljenim ulaznim količinama ulovljenih divljih tuna (*Thunnus thynnus*) na uzgajališta, Narodne novine, br. 22/2021, 9/2024, 37/2024, 30/2025.

[135] Vidi, Narodne novine, br. 16/2026.

[136] Članak 51. i 52. Zakona o morskom ribarstvu.

[137] Članak 17. Uredbe 2023/2053.

kršenja pravila o minimalnoj veličini jedinke u ulovu[138], korištenja zrakoplova, helikoptera ili bespilotnih letjelica za traženje tune[139], nedostavljanja nadležnom Ministarstvu iskrcajnih i prekrcajnih deklaracija u za to predviđenom vremenu, ulova iznad dodijeljene kvote, nepridržavanja obveze snimanja prebacivanja podvodnom videokamerom, uzgoja, preradbe i stavljanja na tržište tuna bez eBCD dokumentacije[140], ometanje promatrača u njihovu radu, itd.

Tijekom 2023. i 2024. godine usvojene su ključne izmjene Zakona o morskom ribarstvu kako bi se unaprijedio sustav kontrole i kažnjavanja prekršitelja, a što je Komisija zatražila u Obrazloženom mišljenju. Izmjene uključuju strože prekršajne odredbe. Tim su izmjenama visine kazni za prekršaje u ribarstvu znatno povećane te sada mogu iznositi i do 60.000,00 eura.[141] Također, sustav kaznenih bodova za vlasnike povlastica i zapovjednike brodova postrožen je kako bi se osiguralo da ponovljeni prekršaji vode do privremenog ili trajnog oduzimanja povlastice za ribolov.[142] Zakon je dodatno usklađen s Uredbom 2023/2053 preciznijim definiranjem nadležnosti inspekcijskih tijela.[143]

Zakon o akvakulturi je temeljni propis kojim se uređuju ciljevi razvoja akvakulture, uvjeti obavljanja djelatnosti, dozvole, potpore i uređenje tržišta, nadzor i kontrola, kao i druga pitanja važna za akvakulturu. Kako se postupak INFR(2021)2259 odnosio na kontrolu uzgajališta, izmjenama iz 2024. godine Zakon o akvakulturi usklađen je s višegodišnjim planom upravljanja plavoperajnom tunom u skladu s Uredbom 2023/2053.

U skladu sa zahtjevima Komisije u dijelu IV. Zakona o akvakulturi je detaljno propisan inspekcijski nadzor u toj djelatnosti. Viši ribarski inspektori i ribarski inspektori nadležnog Ministarstva primarno kontroliraju uzgajališta. Inspekcijska tijela unutar Ministarstva financija, Carinske uprave, uključuju se u nadzor tijekom prijevoza i stavljanja na tržište proizvoda akvakulture. U skladu s čl. 37. st. 2. tog zakona na rješenje inspektora nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Za nepoštovanje zakonskih odredbi određene su visoke novčane kazne za prekršitelje (do 60.000,00 eura). Dodan je novi članak 39.a koji propisuje specifične prekršaje i kazne isključivo vezane uz uzgoj tuna kako bi se otklonili nedostatci u provođenju kontrole i kažnjavanja prekršitelja koje je Komisija uo-

[138] Članak 19. Uredbe 2023/2053.

[139] Članak 22. Uredbe 2023/2053.

[140] Članak 62. Uredbe 2023/2053.

[141] Čl. 77. Zakona o morskom ribarstvu.

[142] Čl. 79. – 82. Zakona o morskom ribarstvu.

[143] Glava X. Zakona o morskom ribarstvu.

čila u postupku INFR(2021)2259. Prekršajne odredbe uključuju neosiguravanje prisutnosti ICCAT-ovih regionalnih promatrača u slučajevima predviđenima Uredbom 2023/2053, sidrenje transportnih kaveza na udaljenosti manjoj od 0,5 nautičkih milja od objekata za uzgoj tuna prije početka stavljanja u kaveze za svaki transportni kavez, stavljanje tune u uzgojni kavez bez odobrenja, protivno čl. 46. st. 2. Uredbe 2023/2053, neosiguravanje praćenja stavljanja tune u uzgojni kavez podvodnom videokamerom inspektoru, u skladu s čl. 49. Uredbe 2023/2053, zamjenjivanje, uređivanje ili manipulacija izvornim videozapisom, protivno čl. 54. st. 2. Uredbe 2023/2053, obavljanje trgovine, uvoza, iskrcaja, preradbe i izvoza tune iz uzgajališta koja nije u skladu s odredbama čl. 62. st. 1. – 3. Uredbe 2023/2053, itd.

Izmijenjen je i Pravilnik o ribolovu plavoperajne tune plivaricom tunolovkom te uvjetima i kriterijima za ostvarivanje prava na dodjelu individualne plivaričarske kvote te su njime detaljno regulirani, u skladu s preporukama ICCAT-a i propisima EU-a, iskrcaj i prekrcaj, promet, zajedničke ribolovne radnje, registar plovila koja sudjeluju u ulovu, prijevozu, uzgoju i iskrcaju tune, prebacivanje tune na moru te program promatrača na plovilima.

Također, Pravilnik o označavanju uzgojnih instalacija, praćenju radnji na uzgajalištima i sljedivosti tijekom uzgoja plavoperajnih tuna ključni je podzakonski propis kojim su radi usklađivanja s Komisijinim zahtjevima detaljno regulirani, u skladu s Uredbom 2023/2053, uvjeti i postupak stavljanja tuna u uzgojne kaveze, označavanje kaveza, uključujući postavljanje plombi nadležnog Ministarstva, prebacivanje tuna unutar i između farmi (engl. *inter and intra farm transfer*), postupak provedbe nasumičnih kontrola, uvjeti i postupak izlova iz uzgojnih kaveza.[144]

Iako nije riječ o propisu već o strateškom dokumentu, smatramo kako je važno spomenuti da je u studenome 2022. godine usvojen novi Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje do 2027. godine (u nastavku: NPRA).[145] NPRA donosi SWOT analizu uzgoja tune u Hrvatskoj i prema njemu snage su sljedeće: dobar ugled na svjetskom tržištu, visoka kvaliteta proizvoda, raspoloživost visoko kvalificirane radne snage, primjena modernih tehnologija uzgoja, raspoloživost hrane iz ulova, dobra organiziranost uzgajivača, dobra i transparentna suradnja sa znanstvenim institucijama, aktivno sudjelovanje u radu EU-a i ostalih strukovnih organizacija, dobra socijalna prihvaćenost, dobra suradnja s lokalnim zajednicama i održivost dobrog stanja okoliša. Slabosti koje NPRA

[144] Vidi čl. 7., 12., 13. i 15. Pravilnika.

[145] NPRA je usklađen s Strateškim smjernicama Europske komisije (EK) za održiviju i konkurentniju akvakulturu u EU za razdoblje 2021. – 2030., COM (2021) 236 final.

ističe su: proizvodnja uvelike ovisi o kvotama za ulov tune, proizvodnja, prodaja i cjelokupan poslovni model trenutačno ovise samo o jednom tržištu[146], pad cijena na tržištu zbog povećanja ponude, tj. ulovnih kvota. Glavne prilike uzgoja tune prema NPRA uključuju istraživanje tržišta u EU-u i hrvatskih tržišta za vrhunske proizvode (potrošači veće kupovne moći, hoteli i restorani), izlazak na nova tržišta s novim vrstama proizvoda. S druge strane, prijetnje uzgoju su nagle pojave bolesti, havarije i bijeg ribe zbog nevremena, moguća ograničenja hrane iz ulova u slučaju uvođenja ulovnih kvota, kao i mogući porast cijena hrane.[147]

6. ZAKLJUČAK

Ulov i uzgoj/tov plavoperajne tune regulirani su na tri razine: regionalnoj (ICCAT), europskoj i nacionalnoj, što čini ovaj sektor visoko reguliranim. Unija već niz godina predvodi međunarodne napore u cilju oporavka stoka plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemnome moru kako bi se osigurala dugoročna opstojnost te vrste. Radi ostvarenja ovih ciljeva Unija je donijela i vlastite propise utemeljene na preporukama ICCAT-a koji se primjenjuju na pitanja upravljanja istočnim stokovima atlantske plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru od kojih je najznačajnija Uredba 2023/2053 o plavoperajnoj tuni koja predstavlja *lex specialis* kada je riječ o upravljanju tim ribljim resursom.

EU ima pravo donijeti stroža pravila za svoja plovila i uzgajališta plavoperajne tune od onih propisanih ICCAT-ovim preporukama ako smatra da je to potrebno za očuvanje stokova. To je pravo Unija u praksi i iskoristila, primjerice uvođenjem rigoroznijih inspekcijskih kontrola, propisivanjem kraćih rokova za slanje podataka o ulovu te određivanjem strožih tehničkih uvjeta za rad uzgajališta. Međutim, ova politika ponekad je predmet kritike europskih ribara i uzgajivača koji smatraju da su izloženi pretjeranom administrativnom opterećenju i restriktivnim kontrolama koji generiraju znatne dodatne troškove, zahtijevaju dodatan angažman vremena i rada te smanjuju njihovu operativnu učinkovitost. Oni drže da su u nepovoljnijem konkurentskom položaju u odnosu na ribare i uzgajivače iz mediteranskih država koje nisu članice Unije na koje se primjenjuju

[146] Nužnost diverzifikacija proizvodnje tune u RH radi plasmana na nova tržišta, ponajprije na šire europsko tržište, ali i na domaće, uključujući sektor turizma, ističu i Jelić Mrčelić *et al*, *op. cit.* u bilj. 5, str. 11.

[147] Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje do 2027. godine, Ministarstvo Poljoprivrede. Zagreb, 2022., str. 48., https://ribarstvo.mps.hr/UserDocsImages/akvakultura/NPRA/NPRA%202027_fin_10112022.pdf (15. 5. 2026.).

preporuke ICCAT-a, ali nisu podložni pravilima Uredbe 2023/2053 i mjerama kontrole ribarstva koje Europska komisija provodi nad državama članicama.

U tom se kontekstu može postaviti pitanje postizanja balansa između zahtjeva za osiguravanjem konkurentnosti europskog ribarstva te održivog iskorištavanja plavoperajne tune i očuvanja bioraznolikosti.[148] Važnu ulogu imat će moderne tehnologije, posebice umjetna inteligencija te biotehnologija. Primjena umjetne inteligencije mogla bi unaprijediti nadzor ulova i uzgoja/tova plavoperajne tune. U tom smislu, Preporuka ICCAT-a 25-04 najavljuje korištenje naprednih tehnologija, čim SCRS ocijeni da su one pouzdane i spremne za širu komercijalnu uporabu, uključujući i softver za videoanalizu koji se koristi umjetnom inteligencijom za procjenu dužine tune prigodom prebacivanja u kaveze, čime bi se povećala točnost mjerenja duljine i broja jedinki plavovoperajne tune te izbjegla moguća pristranost ljudi.

Uz pomoć biotehnologije moglo bi se postići da uzgojni ciklus plavoperajne tune bude zatvoren te da se razviju nove formulacije hrane. U današnje doba uzgoj i tov pravoperajne tune i dalje ovisi o ulovu divlje tune za poribljavanje i divlje male plave ribe za hranjenje, što ima za posljedicu velik ribolovni pritisak na divlje populacije. Stoga bi uz pomoć biotehnologije trebalo težiti tomu da uzgojni ciklus plavoperajne tune u budućnosti bude zatvoren uzgojni ciklus od mrijesta do odrasle ribe (uzgoj u zatočeništvu) te razvijanju novih formulacija hrane. Unatoč izazovima, akvakultura općenito, tako i uzgoj/tov plavoperajne tune važan je za sigurnost opskrbe hranom i obnovu divljih stokova.

Primjena modernih tehnologija zahtijevat će i odgovarajući regulatorni okvir na regionalnoj, europskoj, a potom i na nacionalnoj razini. Ako bi se uspjelo postići da uzgojni ciklus plavoperajne tune u budućnosti bude zatvoren uzgojni ciklus od mrijesta do odrasle ribe u komercijalno isplativim količinama, u tom će slučaju trebati izraditi posebne propise koji će uključivati i mjere izvješćivanja, nadzora i kontrole primjenjive za takav model uzgoja plavoperajne tune. Postojeći model uzgoja plavoperajne tune koji se primjenjuje na Sredozemlju tada bi u određenoj mjeri bio napušten jer više ne bi bilo potrebe za ulovom tuna (ni njihovim podvodnim prebacivanjem, prekrcajem, stavljanjem u kaveze) u mjeri u kojoj su te aktivnosti zastupljene danas.

Izvjesno je da će u skoro vrijeme doći do šire primjene modernih tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju u ribolovu i akvakulturi. ICCAT potiče ugovorne stranke i SCRS na sudjelovanje u testiranjima koja se koriste umjetnom inteligencijom za analizu snimaka stereoskopskih kamera, radi automatizacije

[148] Tuna kao predatorska vrsta ima važnu ulogu u održavanju ekološke ravnoteže morskih i oceanskih ekosustava.

utvrđivanja broja i/ili mase tune stavljene u kaveze, kako bi se "smanjilo opterećenje i izbjegla moguća pristranost ljudi". Također, Preporuka 25-04 nalaže SCRS-u revidiranje i ažuriranje službenih tablica rasta tune na temelju novih znanstvenih informacija, uključujući i rezultate testiranja umjetne inteligencije. Time se napredne tehnologije integriraju u znanstvenu metodologiju SCRS-a. To pokazuje da ICCAT (a time posljedično i EU i Hrvatska) aktivno ide u smjeru digitalne transformacije i modernizacije nadzora ribarstva putem automatiziranih sustava koji su za sada u fazi testiranja.

Stoga će u propise o ribolovu i uzgoju plavoperajne tune trebati ugraditi pravila EU-a koja reguliraju primjenu umjetne inteligencije.[149] Kako je Hrvatska odgovorna za kontrolu znatnog udjela EU-ovih kvota za plavoperajnu tunu i važan izvoznik uzgojene tune, ona je važan akter kad je riječ o uspješnom upravljanju stokovima plavoperajne tune na Sredozemlju. Slijedom toga, smatramo kako bi Hrvatska trebala biti aktivan sudionik u oblikovanju ZRP-a Unije. Kako RH nije samostalna ugovorna stranka ICCAT-a, ona kroz institucije i radna tijela EU-a posredno može utjecati i na stajališta Unije na razini ICCAT-a. Pri izradbi propisa trebalo bi težiti što većem administrativnom rasterećenju ribara i uzgajivača, uzimajući u obzir specifičnosti njihove profesije, koja je fizički zahtjevna, obavlja se na otvorenome te podrazumijeva izloženost vremenskim prilikama i noćni rad, kao i činjenicu da je prosječna dob europskih ribara sve viša. Stoga Glavna uprava Europske komisije za pomorstvo i ribarstvo (engl. *Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries*, DG MARE) provodi niz mjera usmjerenih na privlačenje mladih u sektor ribarstva i modernizaciju industrije, čemu bi trebala pridonijeti i primjena naprednih tehnologija.[150]

[149] Kotarski, K.; Mudrić, M. M.; Dragović, F., *The Double-Edged Algorithm: Addressing the Dual-Use of AI Technologies in the Age of Great Power Competition Through the Lens of EU*, u: Vaseashta, A.; Rocha, A. (ur.), *Spectrum of Dual-Use Technologies*, Springer Nature, Cham, 2025., str. 205 – 227. Analiza navedenih pravila prelazi opseg ovog rada.

[150] Jedna od mjera su i potpore koje se dodjeljuju mladim ribarima pri kupnji prvog, rabljenog plovila iz Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu. Vidi, Pravilnik o provedbi mjere I.4. Prva kupnja plovila za mlade ribare, Narodne novine, br. 50/2025, https://www.zakon.hr/c/podzakonski-propis/540645/nn-50-2025-%2819.3.2025.%29%2C-pravilnik-o-provedbi-mjere-i.4.-%C2%BBprva-kupnja-plovila-za-mlade-ribare%C2%AB (19. 5. 2026).

LITERATURA

Alegria Hernandez, V., *Preliminary Analysis of Tuna Catches along the Eastern Adriatic Coast*, Bilješke – Notes, Institut za oceanografiju i ribarstvo Split, br. 57, 1984., str. 1 – 6.

Benetti, D. D.; Partridge, G. J.; Stieglitz, J., *Advances in Tuna Aquaculture Around the World From Hatchery to Market*, Academic Press, Oxford, 2016.

Churchill, R.; Owen, D., *The EC Common Fisheries Policy*, Oxford University Press, Oxford, 2010.; DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199275847.002.0002

De la Gándara, F., *Thunnus thynnus, Cultured Aquatic Species Information Programme*, u: Fisheries and Aquaculture, FAO, 2026., https://www.fao.org/fishery/en/culturedspecies/thunnus_thynnus/en (20. 5. 2026.).

Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, Školska knjiga, Zagreb, 2011.

Farwell, C. J., *Management of Captive Tuna: Collection and Transportation, Holding Facilities, Nutrition, Growth, and Water Quality*, Cahiers Options Méditerranéennes, *vol.* 60, 2003., str. 65 – 68.

Fromentin, J. M., *Atlantic Bluefin Tuna*, u: ICCAT Manual, ICCAT, Madrid, 2006., str. 93 – 111.

Fromentin, J. M.; Ravier, C., *The East Atlantic and Mediterranean Bluefin Tuna Stock: Looking for Sustainability in a Context of Large Uncertainties and Strong Political Pressures*, Bulletin of Marine Science, *vol.* 76, 2005., str. 353 – 362.

Garibaldi, L., *The FAO Global Capture Production Database: A Six-Decade Effort to Catch the Trend*, Marine Policy, *vol.* 36, br. 5, 2012., str. 760 – 768; DOI: 10.1016/j.marpol.2011.10.024

Gibbs, R. H. Jr.; Collette, B. B., *Comparative anatomy and systematics of the tunas, genus Thunnus*, U.S. Fish and Wildlife Service, Fishery Bulletin, *vol.* 66, br. 1, 1967., str. 65 – 130.

Guillen, J., *Aquaculture in the Mediterranean*, Mediterranean Yearbook, IEMed, Barcelona, 2021., str. 276 – 281.

Hoefnagel, E.; De Vos, B.; Buisman, E., *Quota swapping, relative stability, and transparency*, Marine Policy, *vol.* 57, 2015., str. 111 – 119.

Jelić Mrčelić, G.; Miletić, I.; Piria, M.; Grgičević, A.; Slišković, M., *The Peculiarities and Farming Challenges of Atlantic Bluefin Tuna (Thunnus thynnus, L. 1758)*, Ribarstvo = Croatian Journal of Fisheries, *vol.* 78, br. 1, 2020., str. 33 – 44.

Jelić Mrčelić, G.; Nerlović, V.; Slišković, M.; Zubak Cižmek, I., *An Overview of Atlantic Bluefin Tuna Farming Sustainability in the Mediterranean with Special Regards to the Republic of Croatia*, Sustainability, *vol.* 15, br. 4, 2023., str. 1 – 15; DOI: 10.3390/su15042976

Katavić, I.; Šegvić-Bubić, T.; Grubišić, L.; Talijančić, I., *Reliability of Bluefin Tuna Size Estimates Using a Stereoscopic Camera System*, Scientific Papers ICCAT 2016., *vol.* 72, str. 1848 – 1861.

Katavić, I., *Marikultura*, u: Bogut, I.; Horvath, L.; Adamek, Z.; Katavić, I., *Ribogojstvo*, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek, 2006., str. 7 – 17.

Katavić, I.; Gavrilović, A., *Focus on Croatia: Progress towards sustainable aquaculture*, Aquaculture Europe, *vol.* 42, br. 1, 2017., str. 5 – 11.

Kotarski, K.; Mudrić, M. M.; Dragović, F., *The Double-Edged Algorithm: Addressing the Dual-Use of AI Technologies in the Age of Great Power Competition Through the Lens of EU*, u: Vaseashta, A.; Rocha, A. (ur.), *Spectrum of Dual-Use Technologies*, Springer Nature, Cham, 2025., str. 205 – 227; DOI: 10.1007/978-3-032-00202-0_8

Metian, M.; Pouil, S.; Boustany, A.; Troell, M., *Farming of Bluefin Tuna – Reconsidering Global Estimates and Sustainability Concerns*, Reviews in Fisheries Science & Aquaculture, *vol.* 22, br. 3, 2014., str. 184 – 192; DOI:10.1080/23308249.2014.907771

Miletić, I.; Franičević, V.; Jelić Mrčelić, G.; Slišković, M.; Jeftimijades, I.; Mladineo, I.; Aničić, I., *Uloga ICCAT-a u gospodarenju i zaštiti tuna u Hrvatskoj*, Ribarstvo, *vol.* 69, br. 1, 2011., str. 21 – 34.

Miyake, P.; de la Serna, J. M.; di Natale, A.; Farrugia, A.; Katavić, I.; Miyabe, N.; Tičina, V., *General Review of Bluefin Tuna Farming in the Mediterranean Area*, Collective Volume of Scientific Papers, ICCAT, *vol.* 55, br. 1, 2003., str. 114 – 124.

Ottolenghi, F., *Capture-based aquaculture of bluefin tuna*, u: Lovatelli, A.; Holthus, P. F. (ur.), *Capture-based Aquaculture: Global Overview*, FAO Fisheries Technical Paper No. 508, Rome, 2008., str. 169 – 182.

Penas, L.E., *The Common Fisheries Policy: The Quest for Sustainability*, Wiley, Chichester, West Sussex, 2016.

Rodin, S.; Ćapeta, T., *Učinci direktiva EU-a u nacionalnom pravu*, Ministarstvo pravosuđa RH, Zagreb, 2008.

Sansović, K., *Koncepti izravne primjene i izravnog učinka u pravu EU-a*, Hrvatska i komparativna javna uprava, *vol.* 20, br. 2, 2020., str. 369–393.

Sinovčić, G.; Franičević, M.; Alegria, V., *The Bluefin Tuna Fishing in the Eastern Part of Adriatic Sea*, Collective Volume of Scientific Papers ICCAT, *vol.* 49, 1999., str. 222 – 225.

Sobrino, H. M.; Sobrido, M., *The Common Fisheries Policy: A Difficult Compromise Between Relative Stability and the Discard Ban*, u: Andreone, G. (ur.), *Future of the Law of the Sea: Bridging Gaps Between National, Individual and Common Interests*, Springer, Cham, 2017., str. 23 – 45; DOI: 10.1007/978-3-319-51274-7_2

Squintani, L., *Beyond Minimum Harmonisation: Gold-Plating and Green-Plating in European Environmental Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2019.; DOI: 10.1017/9781108646055

Swan, J., *Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing: Are RFMOs Effectively Addressing the Problem?*, Ocean Yearbook, *vol.* 34, 2020., str. 297 – 336.

Tani, I., *The Control and Enforcement of Fisheries in Italy*, ClientEarth Working Paper, 2018., str. 1 – 46, https://www.clientearth.org/media/w4uhuurs/the-control-and-enforcement-of-fisheries-in-italy-ce-en.pdf (29. 4. 2026.)

Tičina, V.; Katavić, I.; Franičević, V., *Croatian Bluefin Tuna Catches in the Adriatic during 1999 through 2001 by Year/Month/Size Structure*, Scientific Papers ICCAT, *vol*. 54, br. 2, 2002., str. 465 – 471.

Tičina, V.; Katavić, I.; Grubišić, L., *Growth Indices of Small Northern Bluefin Tuna (Thunnus thynnus, L.) in Growth-out Rearing Cages*, Aquaculture, *vol*. 269, br. 1-4, 2007., str. 538 – 543.

Treanor, L. J., *Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing and National Security: Amending Federal Law to Navigate an Ocean of Illegality*, Tulane Maritime Law Journal, *vol.* 48, br. 3, 2024., str. 493 – 536.

Van Beijnen, J., *The Closed Cycle Aquaculture of Atlantic Bluefin Tuna in Europe: Current Status, Market Perceptions and Future Perspectives*, VB-Consultancy, 2017., DOI: 10.13140/RG.2.2.14033.53601

Vlaams Instituut voor de Zee, *Integrated Marine Information System*, https://marineinfo.org/en/imis?module=ref&refid=288902&printversion=1&dropIMIStitle=1 (15. 5. 2026).

Zadarski tjednik, *Država odredila kvote za izlov tune*, https://zadarskitjednik.hr/zupanija-zadarska/drzava-odredila-kvotu-za-izlov-tuna-od-preko-tisucu-tona-2518051 (15. 5. 2026.).

Summary

Božena Bulum [*]
Gorana Jelić Mrčelić [**]
Marija Pijaca [***]

LEGAL REGULATION OF EASTERN ATLANTIC BLUEFIN TUNA (*THUNNUS THYNNUS*) MANAGEMENT IN THE EASTERN ATLANTIC AND THE MEDITERRANEAN SEA – THE CROATIAN CONTEXT

Since the mid-1990s, the catch and farming of Atlantic bluefin tuna (Thunnus thynnus) in the Republic of Croatia (Croatia, RC) have held significant economic value, while the catch of bluefin tuna for farming purposes represents a key segment of national fisheries. Croatia is a pioneer in the commercial farming of wild, immature tuna, which began in 1996 in the Zadar area. Today, Spain and Croatia, alongside Malta, Greece, and Italy, are the leading countries in bluefin tuna aquaculture. The catch and farming/fattening of Atlantic bluefin tuna are regulated through three-tier frameworks: regional, European, and national. Matters regarding the management of this tuna species at the regional level fall under the jurisdiction of the International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas (ICCAT). Croatian fisheries operate within the framework of the Union's Common Fisheries Policy (CFP), which aims to create preconditions for fishing and aquaculture activities to achieve sustainable economic and social benefits. In addition, its aim is to increase the availability of food supplies and strengthen overall food security. This paper analyses the challenges that Croatian fishers and farmers face when implementing European legislation on the catch and farming of bluefin tuna, as well as strategies to overcome them through the application of modern technologies. The application of modern technologies will require amendments to the regulatory framework at the regional, European, and subsequently national levels. Given that Croatia is responsible for controlling a significant

[*] Božena Bulum, Ph. D., Scientific Adviser, Adriatic Institute of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Augusta Šenoe 4, 10 000 Zagreb; bbulum@hazu.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4606-9815

[**] Gorana Jelić Mrčelić, Ph. D., Professor, University of Split Faculty of Maritime Studies, Ruđera Boškovića 37, 21 000 Split; gjelic@pfst.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-6424-2215

[***] Marija Pijaca, Ph. D., Associate Professor, University of Zadar Maritime Department, Mihovila Pavlinovića 1, 23 000 Zadar; mpijaca@unizd.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0709-376X

share of the European Union's bluefin tuna quotas and is also an important exporter of farmed tuna, it should actively participate in the processes of adopting and implementing relevant regulatory measures.

Key words: bluefin tuna (Thunnus thynnus); fishing; aquaculture; ICCAT; European Union Common Fisheries Policy; illegal, unreported and unregulated fishing; Regulation (EU) 2023/2053; control of bluefin tuna farms; Marine Fisheries Act of the Republic of Croatia, Aquaculture Act of the Republic of Croatia